

1.

Kontraktsbestemmelser

Prosjekt: Bybrua

Prosjektnummer: 1126000

C Kontraksbestemmelser

C1 Almannelige kontraksbestemmelser

Som almannelige kontraksbestemmelser gjelder NS 8405:2008 Norsk bygge- og anleggskontrakt. Ved motstrid gjelder bestemmelsene i C2 foran bestemmelsene i C1.

C Kontraksbestemmelser NS 8405:2008

C2 Spesielle kontraksbestemmelser for bygging

Innhold

1. Definisjoner (se NS 8405 pkt. 2)	3
2. Språkkrav	3
3. Opplysninger gitt i tilbudet	3
4. Seriositetskrav og etikk	3
5. Bestemmelser om arbeidstakere	4
5.1 Personell.....	4
5.2 Lønns- og arbeidsvilkår	4
5.3 Rapportering av utenlandsk virksomhet	5
5.4 Språkkrav for arbeidstakere.....	5
5.5 Sanksjoner ved brudd på bestemmelsene i pkt. 5.1 – 5.4.....	6
6. Lærlinger	6
6.1 Krav til bruk av lærlinger	6
7. Tillatelser, løyver og dispensasjoner	7
8. Midlertidige avtaler med grunneiere	7
9. Uttalelser til media	7
10. Byggemøter (se NS 8405 pkt. 7.1)	7
11. Oppstartmøte med tilhørende samhandlingsprosess	8
12. Samarbeidsmøter	9
13. Møter, faglige samlinger og kurs	9
14. Prosjekthotell	10
15. Varsler og krav (se NS 8405 pkt. 8)	10
16. Sikkerhetsstillelse (se NS 8405 pkt. 9)	10
16.1 Entreprenørens sikkerhetsstillelse	10
16.2 Byggherrens sikkerhetsstillelse.....	10
17. Forsikring (se NS 8405 pkt. 10)	10
18. Kvalitetssikring (se NS 8405 pkt. 11)	10
18.1 Generelle krav.....	10
18.2 Kvalitetsplan.....	11
18.3 Dokumentasjon og rapportering	12
18.3.1 Generelle bestemmelser.....	12
18.3.2 Sjekklistor	14
18.3.3 Avviksmelding.....	14
18.4 Arbeider med bruer, ferjekaier og andre bærende konstruksjoner	14
18.4.1 Kvalitetssystem.....	14
18.4.2 Spesielle kompetansekrav.....	14
18.5 Bestemmelser for asfaltarbeider	15
18.5.1 Krav til dokumentasjon	15
18.5.1.1 Frister for dokumentasjon.....	15
18.5.1.2 Masseresepser (arbeidsresepter)	16
18.5.2 Etterkontroll.....	16
18.5.3 Regler ved mangler og avvik.....	17
18.5.3.1 Generelt	17
18.5.3.2 Trekk for kvalitetsavvik.....	17
18.6 Bestemmelser for elektroarbeider – Elektriske anlegg.....	19
18.6.1 Elektriske lavspenningsinstallasjoner.....	19
18.6.2 Fordelinger.....	19
18.6.3 Ekomanlegg.....	19
18.6.4 Maskiner	19

19. Forhold på byggeplassen (NS 8405 pkt 12)	19
20. Bruk av underentreprenør (se NS 8405 pkt. 15)	20
21. Tiltransport, påslag for byggeplassadministrasjon og fremdriftskontroll av andre entrepriser (se NS 8405 pkt. 16.1, 16.3 og 16.4)	21
22. Spesielle krav i fremdriftsplanen (se NS 8405, pkt. 18)	21
23. Byggherrens ytelser	22
23.1 Grunnforhold (se NS 8405, pkt. 19.3)	22
23.2 Tidspunkt for byggherrens ytelser (se NS 8405, pkt. 20).....	24
24. Endringer (NS 8405 pkt. 22.1)	24
25. Fristforlengelse (NS 8405 pkt. 24)	25
26. Vederlagsjustering rigg og drift (NS 8405 pkt. 25)	25
27. Fastsettelse av vederlag (NS 8405 pkt. 27)	26
27.1 Generelle bestemmelser	26
28. Fremdriftsbetaling og fakturering (se NS 8405 pkt. 28 og 29)	27
28.1 Fremdriftsbetaling.....	27
28.2 Fakturering.....	27
28.3 Elektronisk fakturering	28
29. Overtakelse (NS 8405 pkt. 32)	29
30. Prøvedriftsperiode	29
31. Avbestilling (NS 8405 pkt. 38)	29
32. Tidligere ferdigstillelse eller overskridelse av ferdigstillelsesfristen (se NS 8405, pkt. 24, 32 og 34)	30
33. Forsering (se NS 8405 pkt. 24.8)	30
34. Regningsarbeider (se NS 8405 pkt. 31)	30
35. Tvister (se NS 8405 pkt. 43)	31
35.1 Minnelige løsninger	31
35.2 Tvisteløsning.....	33
36. Helse, miljø og sikkerhet (HMS) - generelt	34
37. Sikkerhet, helse og arbeidsmiljø	34
37.1 Plan for sikkerhet, helse og arbeidsmiljø, risikovurdering og SHA-plan.....	34
37.2 HMS-kort	35
37.3 Føring av oversiktsliste	35
37.4 Hovedbedrift og samordningsansvar	35
37.5 Besøkende til anleggsområdet	36
37.6 Opplæring og kompetanse	36
37.7 Arbeidstid.....	37
37.8 Personlig verneutstyr og vernetøy	37
37.9 Kjemiske produkter.....	37
37.10 Sikring av arbeidsstedet.....	38
37.11 Orden og renhold	38
37.12 Vernerunder	38
37.13 Merking og kontrollrutiner	38
37.15 Spesielle krav knyttet til sikkerhet, helse og arbeidsmiljø.....	38
38. Ytre miljø	38
38.1 Oppfølging av ytre miljø i kvalitetsplanen	38
38.2 Miljøkrav	39
38.3 Hensyn til omgivelsene.....	39
38.4 Tømmer og treprodukter.....	39
38.5 Avfallshåndtering.....	39
38.6 Kontraktarbeidenes klimagassutslipp.....	40
38.6.1 Generelt	40
38.6.2 Miljødeklarasjon. Environmental Product Declaration (EPD).....	40

38.6.3 Entreprenørens klimagassbudsjett, -regnskap, avvik, rapportering, mv.....	41
38.7 Kjøretøy og maskiner.....	41
38.8 Spesielle krav knyttet til ytre miljø.....	41
39. Fellesbestemmelser for SHA og YM	41
39.1 Beredskapsplan og øvelser.....	41
39.2 Rapportering og oppfølging av avvik og uønskede hendelser.....	416
39.3 Byggherrens sanksjonsrett	417
40. Byggherrens økonomiske krav knyttet til entreprenørens kontraktsbrudd begrenses ikke til kontraktens gjenstand, men omfatter også brudd på kontraktsbestemmelser knyttet til SHA og YM.....	47
41. Forbedringer og utviklingsarbeider	48
42. Sluttevaluering.....	48
43. Tekniske krav.....	44
43.1 Tekniske rammebetingelser.....	44
43.1.1 Forholdet mellom generell og spesiell ytelsesbeskrivelse – prising av ytelsene.	44
43.1.2 Drammen kommunes normer og retningslinjer.....	44
43.1.3 Ansvarsrett iht. Plan- og bygningsloven.....	44
43.1.4 Krav til maskiner, utstyr og mannskap.....	44
43.1.5 Trafikkavvikling og arbeidsvarsling.....	45
43.1.6 Registrering av bygninger og konstruksjoner.....	45
43.1.7 Eksisterende grøntanlegg og private eiendommer.....	46
44. Fremdrift og frister	46
44.1 Frister.....	46
44.2 Dagmulkt (NS 8405 pkt. 34).....	47
45. Andre bestemmelser	48
45.1 Riggplass.....	48
45.2 Tilknytninger til offentlig nett, elkraft, mm.....	48
45.3 Kontor og laboratorium for byggherren.....	48
45.4 Sanksjoner knyttet til mangelfull rapportering.....	48
45.5 Arbeidstegninger.....	49
45.6 Massedisponeringsplan.....	49
46. CoVid-19.....	49

1. Definisjoner (se NS 8405 pkt. 2)

Kontraktssum

Kontraktssum defineres eksklusive merverdiavgift og eksklusive priser for mannskap og maskiner (jf. E4 pkt. 1, 2 og 3).

2. Språkkrav

Kontraktens språk er norsk. All formell kommunikasjon under gjennomføringen av kontrakten skal skje på norsk.

3. Opplysninger gitt i tilbudet

Opplysninger gitt av entreprenøren i tilbudet, og som er grunnlag for byggherrens vurdering av kvalifikasjoner og av tilbudet iht. fastsatte tildelingskriterier er forpliktende for entreprenøren. Videre legges entreprenørens opplysninger iht. fastsatte tildelingskriterier til grunn som premisser for utførelsen.

Dette innebærer bl.a. at i gjennomføringsfasen skal personer som er oppgitt eller personer med minst tilsvarende erfaring og kompetanse, ha de roller som fremgår av oversikt over tilbudte kvalifikasjoner.

Skifte av personell fra konkurransefasen til kontraktsfasen pga. intern omrokking av ressurser, medfører en mulkt på kr. 20 000 pr person.

Entreprenøren kan ikke uten oppdragsgiverens skriftlige samtykke skifte ut eller forflytte personell oppgitt i entreprenørens tilbud. Oppdragsgiver kan nekte samtykke dersom det foreligger saklig grunn.

Skifter entreprenør ut eller forflytter tilbudt personell til tross for at oppdragsgiver har saklig grunn til å nekte samtykke, skal entreprenøren betale en dagmulkt på kr 10 000 per dag. Dette gjelder ikke dersom forholdet rettes innen en rimelig frist fastsatt av oppdragsgiveren.

Ved skifte av personell plikter entreprenøren straks å erstatte vedkommende med alternativt personell med tilsvarende faglig kompetansebakgrunn. Eventuelle kostnader ved å tilføre nytt personell kunnskap for å gjøre vedkommende operativ på tilsvarende nivå som det personell som erstattes, skal dekkes av entreprenøren.

Samlet dagmulftsansvar etter denne bestemmelse er begrenset til 10 % av kontraktssummen eksklusiv merverdiavgift. Mulkten skal betales i tillegg til eventuell dagmulkt for forsinkelse.

Dersom oppdragsgiver ikke har saklig grunn til å nekte samtykke, plikter entreprenøren å erstatte tilbudt personell med personer med minimum tilsvarende erfaring og kompetanse som angitt i tilbudet.

4. Seriøsitetskrav og etikk

Vedlagte «Seriøsitetskrav» gjelder for gjennomføringen av kontrakten, med tillegg av de krav og sanksjoner som fremgår av bestemmelsene i kap. C2 om lønns- og arbeidsvilkår, bruk av lærlinger, begrensninger i antall ledd i leverandørkjeden og skifte av personell.

Etikk

Entreprenøren forplikter seg til å utøve sin virksomhet på en måte som ikke er egnet til å krenke menneskeverdet eller menneskerettigheter.

Entreprenøren skal ikke gi kunden gaver eller personlige fordeler av en art som kan påvirke eller være egnet til å påvirke, handlinger, saksforberedelse eller vedtak.

Entreprenøren skal ikke benytte kundens navn, eiendeler eller ansatte i reklame uten at det foreligger skriftlig godkjenning fra kunden.

Entreprenøren garanterer at barnearbeid ikke benyttes i noe ledd av produksjonen. Jf. ILO - konvensjonene nr. 138 og 182.

5. Bestemmelser om arbeidstakere

5.1 Personell

Arbeidet skal utføres av entreprenøren og dennes ansatte i tjenesteforhold. Deler av arbeidet kan utføres av underentreprenør, innleide arbeidstakere eller utsendte arbeidstakere.

Arbeidskraften skal være lovlig.

Entreprenørens egne ansatte som inngår i oversiktslistene skal utføre minst 25 % av timeverkene i kontraktsarbeidet regnet totalt i utførelsestiden. Som egne ansatte regnes ansatte hos kontraktspart som gitt i tilbud og avtaledokument C3. Der entreprenøren er et arbeidsfellesskap (leverandørgruppe) regnes kravet om 25 % av timeverkene samlet for deltakerne.

Person(er) med det daglige administrative ansvaret og gjennomføringsansvar for kontrakten skal være ansatt hos entreprenøren.

Entreprenøren skal til enhver tid kunne sannsynliggjøre at kontraktens krav med hensyn til arbeidstakere, vil bli ivaretatt.

Kravene til arbeidstaker gjelder også underentreprenør.

5.2 Lønns- og arbeidsvilkår

Kontrakten skal utføres i tråd med bestemmelsene i Forskrift om lønns- og arbeidsvilkår i offentlige kontrakter, FOR-2008-02-08-112 samt ILO-konvensjon nr. 94, vedlagte «Seriositetskrav» og bestemmelsene nedenfor under dette punktet.

Entreprenøren skal ha prosedyrer for, og gjennomføre nødvendige kontroller av underentreprenører, innleide arbeidstakere og utsendte arbeidstakere. Entreprenøren skal dokumentere resultatet av kontrollene, og oversende dokumentasjonen til byggherren. På byggherrens forlangende skal entreprenøren gjennomføre nærmere spesifiserte kontroller av underentreprenører, innleide arbeidstakere og utsendte arbeidstakere.

Byggherren, eller byggherrens kontraktspart for bistand knyttet til kontroll av lønns- og arbeidsvilkår mv, har adgang til å føre tilsyn og kontroll med entreprenøren og skal til enhver tid gis adgang til innsyn i nødvendige dokumenter for å påse at kontraktens krav til lønns- og arbeidsvilkår er oppfylt. Herunder plikter entreprenøren på forespørsel å gi byggherren kopi av ansettelseskontrakter til de arbeidstakerne som direkte medvirker til å oppfylle kontrakten, deres lønnslipper, arbeidsplaner og timelister, samt dokumentasjon på ordnet innkvartering for dem. I tillegg kan byggherren kreve å få adgang til lokaler som benyttes til innkvartering av ansatte. Byggherrens rett til dokumentasjon og inspeksjon skal også gjelde overfor underentreprenører, innleide arbeidstakere og utsendte arbeidstakere.

Ved brudd på kravene til lønns- og arbeidsvilkår skal entreprenøren rette forholdet innen den frist oppdragsgiver fastsetter. Der entreprenøren selv oppdager slikt brudd gjennom internkontroll eller egen oppfølging av underleverandører, skal entreprenøren uten opphold opplyse oppdragsgiver om forholdene og utbedre forholdene innen frist fastsatt av oppdragsgiver.

Oppdragsgiver har rett til å holde tilbake et beløp tilsvarende ca. to ganger innsparingen for entreprenøren. Tilbakeholdsretten opphører så snart retting etter denne bestemmelsen er dokumentert. Manglende retting av kravene til lønns- og arbeidsvilkår vil bli ansett som alvorlige kontraktsbrudd og vil bli sanksjonert iht. pkt 5.5.

Vesentlig mislighold av lønns- og arbeidsvilkår hos entreprenøren kan påberopes av oppdragsgiver som grunnlag for heving, selv om entreprenøren retter forholdene. Dersom bruddet har skjedd i underleverandørleddet (herunder bemanningsselskaper), kan oppdragsgiver kreve at entreprenøren skifter ut underleverandører. Dette skal skje uten omkostninger for oppdragsgiver.

Alle avtaler leverandøren inngår for utføring av arbeid under denne kontrakten skal inneholde tilsvarende bestemmelser.

5.3 Rapportering av utenlandsk virksomhet

Entreprenøren skal snarest og senest 14 dager etter at arbeidet er påbegynt dokumentere overfor byggherren at skatteforvaltningslovens § 7-6 krav til rapportering av oppdragstakere er oppfylt. Opplysningene oversendes ligningsmyndighetene, med kopi til byggherren, på rapporteringsskjemaet RF 1199 fra Sentralskattekontoret for utenlandssaker. Ved endringer av opplysninger i skjema RF 1199 i løpet av kontraktstiden, skal entreprenøren sende inn oppdaterte opplysninger til Sentralskattekontoret, med kopi til byggherren.

For underentreprenører i alle ledd skal entreprenøren snarest og senest innen 14 dager etter at den aktuelle leveranse eller underentreprenørens arbeide er påbegynt, dokumentere overfor byggherren at skatteforvaltningslovens krav til rapportering av oppdrag og oppdragstakere er oppfylt. Opplysningene oversendes ligningsmyndighetene på den til enhver tid fastsatte rapporteringsmåte.

Entreprenøren forplikter seg til å holde byggherren skadesløs for ethvert krav eller annen sanksjon pålagt av ligningsmyndighetene og som er foranlediget av entreprenørens eller noen av hans kontraktsmedhjelpers brudd på noen bestemmelse gitt i skatteforvaltningsloven og tilhørende forskrifter.

Byggherren har rett til å holde tilbake deler av kontraktssummen som følge av forhold nevnt under dette punkt, i henhold til bestemmelser for dette i NS 8405 pkt. 29.3 Byggherrens tilbakeholdsrett.

5.4 Språkkrav for arbeidstakere

Det kreves at minst en av arbeidstakerne på det enkelte arbeidslag kan kommunisere slik at vedkommende forstår og kan gjøre seg forstått på norsk i tillegg til eventuelle andre språk hos øvrige medarbeidere på arbeidslaget. Arbeidstakere som er avhengige av å direkte kommunisere med hverandre, skal kunne kommunisere med hverandre på et språk alle forstår.

Med arbeidslag forstås arbeidere som er organisert slik at de umiddelbart kan oppnå kommunikasjon med hverandre uten bruk av elektroniske eller andre

kommunikasjonshjelpemidler. Språkkravet gjelder også for de som utfører arbeid alene på arbeidsstedet og for stedlig ledelse hos entreprenøren.

Alle som arbeider med trafikkdirigering skal kunne kommunisere på norsk.

Alt HMS-arbeid, eksempelvis opplæring, vernerunde, informasjon og gjennomgåelse av risikovurdering og SJA skal foregå på et språk arbeidstakeren forstår.

5.5 Sanksjoner ved brudd på bestemmelsene i pkt. 5.1 – 5.4

Dersom kravet til andel timeverk utført av egne ansatte ikke er oppfylt ved overtakelse, reduseres vederlaget i sluttoppgjøret med 2,5 % av kontraktssummen, begrenset oppad til 25 mill. kroner eksklusive mva.

Byggherrens økonomiske krav knyttet til entreprenørens kontraktsbrudd, gjelder også brudd på kontraktsbestemmelser knyttet til:

- personell, jf. punkt 5.1- ansatte og deres lønns- og arbeidsvilkår, jf. punkt 5.2
- rapportering i samsvar med skatteforvaltningsloven, jf. punkt 5.3
- språkkrav, jf. punkt 5.4

Dersom entreprenøren eller underentreprenører ikke etterlever nevnte bestemmelser kan byggherren iverksette følgende tiltak:

1. Fastsette kort frist for å bringe forholdet i samsvar med kontraktsbestemmelsen. Dersom forholdet ikke er rettet innen fristen løper dagmulkt på NOK kr 50 000,- pr. hverdag. Mulkten løper til forholdet er brakt i samsvar med kontraktsbestemmelsen. Mulkt påløper for hver ulik kategori (punktene 5.1 – 5.4) kontraktsbruddene er knyttet til. Entreprenøren er tilsvarende ansvarlig for sine underentreprenører hvor kontraktsbrudd er konstatert.
2. Dersom fastsatt frist etter punkt 1 overskrides med mer enn 5 arbeidsdager kan byggherre i tillegg kreve at arbeidet omfattet av kontraktsbruddet stanses inntil forholdet er i samsvar med kontraktsbestemmelsen. Dersom byggherre anser kontraktsbruddet som en sikkerhetsrisiko, kan arbeidet for berørte arbeidere kreves stanset umiddelbart.
3. Dersom fastsatt frist etter punkt 1 overskrides med mer enn 10 arbeidsdager kan byggherre heve kontrakten i den grad forholdet kan anses som vesentlig mislighold iht. NS 8405 pkt. 39.

6. Lærlinger

6.1 Krav til bruk av lærlinger

Kontrakten skal utføres i tråd med bestemmelsene i forskrift om plikt til å stille krav om bruk av lærlinger i offentlige kontrakter av 17. desember 2016 nr. 1708, vedlagte «Seriositetskrav» og bestemmelsene nedenfor under dette punktet.

Ved utførelsen av kontraktsarbeidene skal minimum 7 % av arbeidede timer innenfor kontraktsarbeidene utføres av lærlinger.

Kravet kan oppfylles av entreprenør eller en eller flere av hans underentreprenører.

Utenlandske entreprenører kan oppfylle lærlingekravet ved å benytte lærlinger som er tilknyttet offentlig godkjent lærlingeordning i Norge eller tilsvarende ordning i annet EU- eller EØS-land.

Entreprenøren skal ved oppstart, og på anmodning under gjennomføringen av kontraktarbeidet, dokumentere at kravene er oppfylt.

Ved avslutning av kontrakten skal det fremlegges oversikt over antall timer utført av lærlinger. Timelister skal fremlegges på anmodning.

Kravet gjelder ikke dersom Entreprenøren kan dokumentere reelle forsøk på å inngå lærekontrakt uten å lykkes. Tilsvarende gjelder dersom Entreprenøren har inngått lærekontrakt, men på grunn av forhold som skyldes lærlingen ikke kan benytte vedkommende under leveransen.

Oppdragsgiver skal gjennomføre nødvendig kontroll av om krav om bruk av lærlinger overholdes. Ved brudd på plikten skal Entreprenøren rette forholdet innen den frist Oppdragsgiver fastsetter. Der Entreprenøren selv oppdager brudd på plikten, skal Entreprenøren uten opphold opplyse Oppdragsgiver om forholdene og rette forholdene innen den frist Oppdragsgiver fastsetter. Dersom kravet til angitt prosentsats som skal utføres av lærling ikke er oppfylt ved avslutning av kontrakten, ilegges en mulkt på NOK 500.000,- per prosentmessige avvik fra kravet.

Vesentlig mislighold som ikke blir rettet innen en rimelig frist gitt ved skriftlig varsel fra Oppdragsgiver, kan påberopes av Oppdragsgiver som grunnlag for heving.

7. Tillatelser, løyver og dispensasjoner

Entreprenøren må selv sørge for å skaffe seg nødvendige tillatelser, løyver og dispensasjoner for de maskiner, personell og utstyr som skal brukes til utførelse av kontraktarbeidet.

8. Midlertidige avtaler med grunneiere

Hvis entreprenøren inngår midlertidige avtaler med grunneiere i tilknytning til gjennomføring av kontraktarbeidet, skal byggherren informeres med kopi av avtalen før den trer i kraft.

9. Uttalelser til media

Generelt skal det henvises til byggherren om forhold vedrørende kontraktarbeidet.

Entreprenøren skal ikke uttale seg til media om slike forhold uten på forhånd å ha konferert med byggherren.

10. Byggemøter (se NS 8405 pkt. 7.1)

Byggemøter holdes vanligvis hver 14. dag under ledelse av byggherren. Byggherren fører referat fra byggemøter. Referat sendes til partenes representanter innen 5 hverdager etter møtet.

Faste punkter på agendaen skal være:

- Organisasjon
- SHA
- Ytre miljø
- Kvalitetssikring
- Fremdrift
- Endringer
- Avvik
- Status vedrørende CoVid-19
- Annet

Representantene for partene og relevant nøkkelpersonell skal stille i byggemøtene. Dette gjelder også representanter fra leverandørens sentrale kontraktsmedhjelpere. Partene er for øvrig forpliktet til å stille med relevant fagpersonell.

11. Oppstartmøte med tilhørende samhandlingsprosess

Samhandling skal gjennomføres før kontraktsarbeidet igangsettes. Partene skal sette av tilstrekkelig tid til dette. Agenda for samhandlingsmøte skal avklares og avtales i oppstartsmøte. Samhandlingen skal som minimum omfatte:

- 1) Personer, roller, samarbeid
 - a. Bli kjent
 - b. Samhandling som grunnlag for samarbeid i gjennomføringsfasen
 - c. Møtestruktur
 - d. Roller, ansvar og fullmakter
 - e. Kommunikasjon
 - f. Avklare behov for ytterligere samhandling for enkelte og spesielle arbeidsoperasjoner

- 2) Gjennomgang av kontrakten
 - a. Gjennomgang av prosjektspesifikke forutsetninger og rammebetingelser, herunder CoVid-19
 - b. Gjennomgang av sentrale arbeidsoperasjoner i kontraktsarbeidet
 - c. Gjennomgang av entreprenørens framdriftsplan
 - d. Entreprenøren presenterer sin kvalitetsplan

- 3) Helse, miljø og sikkerhet (SHA og YM)
 - a. Partenes ansvar
 - b. Kontroll og oppfølging
 - c. Hvordan unngå ulykker og andre uønskede hendelser? Kan partene hjelpe hverandre?

- 4) Håndtering av tvister
 - a. Gjennomgang av kontraktens tvisteløsningsmekanismer – kontraktens bestemmelser kapittel C2, pkt. 12 Samarbeidsmøter
 - b. Hvordan håndtere tvister av mellommenneskelig art
 - c. Rutiner for varsler og svar – håndtering som ikke bidrar til at uenighet eskaleres
 - d. Målsetting er at kun prinsippaker skal komme til rettsvesenet

Dette skal gjennomføres uten at fordeling av ansvar og risiko i kontrakten endres i forhold til konkurransegrunnlaget.

Underentreprenører som det er inngått avtale med når samhandlingsprosessen gjennomføres, skal delta i denne.

Entreprenøren må i forbindelse med samhandlingen påregne deltakelse på separate møter med andre entreprenører i området i den grad arbeider må koordineres.

For å dokumentere partenes enighet om gode og tjenlige rutiner for gjennomføring av kontraktsarbeidene, utarbeides det en skriftlig oppsummering som undertegnes av partene ved avslutning av samhandlingsprosessen. Samhandlingsdokumentet skal forankres i første byggemøte og senere være tema på samtlige byggemøter. Dokumentet suppleres og oppdateres ved behov etter at arbeidene er igangsatt.

Dokumentet skal forelegges og aksepteres av senere valgte underentreprenører, innleide arbeidstakere og utsendte arbeidstakere som forutsetning for deres engasjement i gjennomføringen av kontraktsarbeidene.

For denne kontrakten er det avsatt 3 uker til samhandling regnet fra underskriving av kontrakten. Når partene er enige om det, kan samhandlingen avsluttes tidligere og kontraktsarbeidet startes. Tilsvarende kan partene bli enige om at samhandlingen forlenges.

Ved enighet mellom partene om forlengelse av samhandlingen, må det samtidig avklares om dette gir grunnlag for å avtale nye delfrister og ferdigstillelsesfrist.

Tidsbruk til denne fasen avregnes etter timepriser gitt i kapittel E4. Avregningen gjøres etter medgått tid fra møtestart på morgenen til avslutning av siste møte samme dag. Omforent timeforbruk til møteforberedelse honoreres etter de samme timesatser. Kostnader etter statens satser til nattillegg, diett og reiseutlegg dekkes av byggherren. Kostnader til tidsbruk for reiser dekkes av den enkelte deltaker. Dette faktureres på egen faktura, og regnes ikke som endring.

12. Samarbeidsmøter

For kontrakter med varighet mer enn 1 år skal det holdes samarbeidsmøte hver 3. måned det første året. I tillegg skal det holdes samarbeidsmøte når en av partene ber om slikt møte. Første møte skal holdes innen en måned etter at samhandlingen i tidligfase er avsluttet og kontraktsarbeidet igangsatt. CoVid-19 skal være fast tema på alle møtene.

Samarbeidsmøtene skal benyttes til planlegging og gjennomgang av hvordan samarbeidet mellom partene skal skje. Møtene skal sikre at partene når sine felles målsetninger, og at kontraktens krav oppfylles både hva gjelder kvalitet, fremdrift og økonomi.

Et sentralt tema i samarbeidsmøtene skal være gjennomgang av det som er nedfelt i samhandlingsdokumentet og de forhold som er avtalt og omforent. Ev. bekymringer knyttet til samarbeidsforhold og mulige tvister under utvikling skal også frembringes, protokolleres og tiltak skal drøftes og eventuelt iverksettes. Hvis forholdet mellom partene fungerer godt uten spesielle bekymringer knyttet til samarbeidsforhold, mulige tvister etc., kan hyppigheten av samarbeidsmøtene tas opp til vurdering etter det første året. Hyppigheten kan imidlertid ikke reduseres til mindre enn 2 møter pr. år.

I samarbeidsmøtene skal alltid representant(er) fra byggherrens og entreprenørens ledelse delta, i tillegg til partenes stedlige prosjektledelse. Underentreprenører som er engasjert ved tidspunkt for samarbeidsmøter, kan delta på møtet - eller deler av møtet - hvor dette er hensiktsmessig. Når en av partene vil nekte underentreprenør deltakelse på deler av et samarbeidsmøte, skal dette være saklig begrunnet.

Evalueringsprosessen skal skje både underveis og ved avslutning av kontrakten. Samarbeidsmøtet skal inneholde en evalueringsprosess hvor oppdragsgiver gjennomgår sin evaluering av entreprenør. Entreprenøren skal få mulighet til å uttale seg til evalueringen i etterkant av samarbeidsmøtet.

Evalueringen kan legges til grunn for vurdering av entreprenøren i senere oppdrag for Statens vegvesen og andre statlige oppdragsgivere.

13. Møter, faglige samlinger og kurs

Entreprenøren skal gjennomføre og delta på faglige møter og kurs som bestemt i kontrakten. Entreprenør plikter også å stille på eventuelle økonomimøter eller andre møter og befaringer ved behov.

I tillegg kan entreprenør og byggherre i samarbeid arrangere faglige samlinger.

Er ikke annet avtalt, dekker entreprenøren alle egne kostnader ved deltagelse på kurs, møter og samlinger.

14. Prosjekthotell

I prosjektet skal Interaxo benyttes som kommunikasjonskanal for leveransen. Byggherre gir entreprenør nødvendige tilganger til systemet.

15. Varsler og krav (se NS 8405 pkt. 8)

Pkt. 8 første og annet avsnitt utgår og erstattes av følgende bestemmelse:

Alle varsler og krav og svar på disse som skal meddeles etter bestemmelsene i kontrakten, skal skje i Interaxo.

16. Sikkerhetsstillelse (se NS 8405 pkt. 9)

16.1 Entreprenørens sikkerhetsstillelse

Entreprenøren skal for egen regning stille sikkerhet for sine kontraktsforpliktelser, herunder forsinkelsesrenter og inndrivelsesomkostninger ved mislighold. Entreprenøren skal stille sikkerhet før kontraktsarbeidene start og ikke senere enn 28 dager etter at kontrakt er inngått. Se for øvrig A3 pkt. 3.

Sikkerhet skal stilles av bank, forsikringsselskap eller annen kredittinstitusjon som godkjennes av byggherren. Sikkerhet stilles på Standard Norges Byggblankett 8405 B, Formular for entreprenørens sikkerhetsstillelse i utførelsestiden og i reklamasjonstiden.

Som sikkerhet aksepteres også garantibeløpet plassert på sperret konto til fordel for byggherren. Renter tilfaller entreprenøren.

For arbeidsfellesskap skal sikkerhet stilles på vegne av arbeidsfellesskapet, ikke de enkelte deltakende firmaer.

16.2 Byggherrens sikkerhetsstillelse

Pkt 9.3 "Byggherrens sikkerhetsstillelse" utgår og erstattes av følgende bestemmelse:

Byggherren stiller ikke sikkerhet.

17. Forsikring (se NS 8405 pkt. 10)

Entreprenøren skal levere byggherren kopi av forsikringsbevis før kontraktarbeidene start og ikke senere enn 28 dager etter at kontrakt er inngått.

Byggherren skal oppdateres med kopi ved endringer og fornyelse av forsikringsbevis.

18. Kvalitetssikring (se NS 8405 pkt. 11)

18.1 Generelle krav

Entreprenøren skal utarbeide en kontraktsesifikk kvalitetsplan som beskriver prosesser, prosedyrer og tilhørende ressurser som skal anvendes av hvem og når for å oppfylle kravene i kontrakten. Entreprenøren skal overlevere kvalitetsplan til byggherren før kontraktarbeidene kan påbegynnes. Byggherren kan nekte oppstart av aktiviteter hvor ikke tilstrekkelig arbeidsprosedyre eller arbeidsbeskrivelse foreligger, eller hvor entreprenøren ikke etterlever kontraktens krav til kvalitetssikring.

Følgende tilføyes som nytt siste ledd i pkt. 11.2:

Dersom entreprenøren varsler om kontraktsbrudd eller skade på kontraktsarbeidet iht. pkt. 11.2 første ledd eller byggherren avdekker at arbeidet er i strid med kontrakten, kan byggherren sette en rimelig frist for utbedring. Dersom utbedring ikke er foretatt innen fristen, har byggherre rett til å sette utbedringen ut til andre og kreve kostnadene dekket av entreprenøren. Forutsetningen er at utbedringen skjer på en rimelig og forsvarlig måte. Byggherren skal varsle entreprenøren før utbedringen blir satt bort til andre.

18.2 Kvalitetsplan

Kvalitetsplanen skal være så enkel og kortfattet som mulig og ikke være i strid med bestemmelsene i NS-ISO 9000-serien. Kvalitetsplanen skal vise entreprenørens systematiske ivaretagelse både av kvalitet og HMS.

Entreprenøren skal innen 4 uker etter at avtalen er undertegnet av begge parter, og før aktuelle arbeider settes i gang, levere byggherren en kvalitetsplan for egne arbeider. Denne fristen er dagmulksbelagt, jfr pkt 44 «Dagmulksbelagte frister».

Kvalitetsplanen skal løpende oppdateres og godkjennes av byggherre. Kvalitetsplanen skal fastlegge hvilke prosedyrer, kontroller og dokumentasjon som skal gjelde for produksjonen av det definerte produktet.

Kvalitetsplanen skal som minimum inneholde:

- Organisasjonsplan, herunder hvem som er ansvarlig for kvalitetssikringen i prosjektet.
- Stillingsbeskrivelse for lederfunksjoner og annet nøkkelpersonell
- Fremdrifts- og ressursplan
- Kontrollplan, herunder sjekklister i samsvar med kontraktens krav
- System for endrings- og avviksbehandling basert på byggherrens system eller tilsvarende
- System for utarbeidelse av dokumentasjon, dokumenthåndtering og arkivering
- Oversikter over entreprenørens sertifikater/sertifisert personell og maskiner på entreprisen og oversikt over hvilke arbeider som krever sertifisert personell
- System for identifisering og gjennomgang av kontrakts- og arbeidsgrunnlag, samt varslings ved eventuelle feil i dette.

Organisasjonsplan Organisasjonsplan skal gi oversikt over nøkkelpersoner på kontrakten samt kort stillingsbeskrivelse for lederfunksjonene, deres ansvar, og fullmakter og formelle kontaktlinjer.

Kontrollplan Kontrollplan skal omfatte prosesser for overvåking, måling, analyse og forbedring som er nødvendig for

- å bevise overensstemmelse for produktet
- å sørge for overensstemmelse for systemet for kvalitetssikring
- kontinuerlig å forbedre virkningen av systemet for kvalitetssikring

Kontrollplan for arbeidene skal minimum vise prosess eller arbeidsoperasjon, kontraktsmengde, prøveomfang, krav og toleranser og ansvarlig for kontrollen.

Kontrollplanen skal videre inneholde rubrikker for kontrollresultat og godkjenning og utsjekking for de enkelte prosessene, henvisning til avviksmeldingsnummer samt merknader.

Arbeidsprosedyrer	Arbeidsprosedyrer skal dokumentere at arbeidsoperasjonene er gjennomtenkt og planlagt slik at alle kvalitetskrav kan overholdes.
Avviksbehandling	Det skal etableres prosedyre for avviksbehandling i Interaxo. Avviksbehandlingen skal sikre kontinuerlig forbedring gjennom korrigerende og forebyggende tiltak, sikre overensstemmelse med krav og byggherrens aksept ved utbedring av avviket, samt dokumentere eventuelle endringer i forhold til planene.
Dokumentbehandling	Entreprenøren skal ha et system for dokumentbehandling som sikrer at alle nødvendige opplysninger tilflyter rette vedkommende. Det skal kunne kontrolleres og dokumenteres at det alltid arbeides etter gjeldende modeller, tegninger og dokumenter. Det skal kunne dokumenteres at det alltid arbeides etter gjeldende stiknings- og maskinstyringsdata, modeller, tegninger og dokumenter.

18.3 Dokumentasjon og rapportering

18.3.1 Generelle bestemmelser

Dokumentasjon på at kontraktens kvalitetskrav er oppfylt, skal leveres byggherren fortløpende. Eventuelle avvik skal tydelig fremgå av entreprenørens kvalitets-dokumentasjon.

For hver kalendermåned skal entreprenøren levere en statusrapport. Statusrapporten skal foreligge innen syv dager etter hvert månedsskifte.

Entreprenørens månedlige rapportering fritar ikke entreprenøren fra kontraktens varslingsregler.

Månedsrapport

Månedsrapporten skal minimum inneholde:

- 1) Sammendrag (hovedsaker i rapporten)
- 2) Status organisering, bemanning og maskinressurser – herunder underentreprenører
 - Lærlingeandel
 - Gjennomført kontroll av lønns- og arbeidsvilkår
 - Bemanningsplaner og histogrammer som viser faktisk mot opprinnelig planlagt
 - Oversiktslister med rapportering av timeverk i kontraktsarbeidene utført av entreprenørens egen ansatte jf punkt5.1
 - Maskinoversikt og histogram som viser faktiske maskintimer mot opprinnelig planlagt
 - Underentreprenører
- 3) Status SHA og ytre miljø
 - Uforutsette hendelser
 - Risikoarbeider som skal utføres de neste åtte uker, herunder status for risikovurderinger og planlagte tiltak
- 4) Status kvalitet
 - Utførelse
 - Dokumentasjon
- 5) Status fremdrift
 - Utførte arbeider, herunder hovedmengder

- Detaljert fremdriftsplan for arbeid neste måned (hvis ikke annet er avtalt)
 - Oppnådd fremdrift holdt opp mot gjeldende plan
 - Oppdatert overordnet fremdriftsplan.
 - Dersom reell fremdrift avviker fra planlagt skal entreprenøren redegjøre for årsak, eventuelle konsekvenser, og hvilke tiltak som vil iverksettes.
- 6) Status avvik fra kontraktens krav
- Oversikt over innmeldte avvik, status på avviksbehandling
- 7) Status eventuelle risikoforhold
- Kritiske elementer og/eller avklaringer
- 8) Status over avsluttede og ikke-avsluttede saker (kravoversikt)
- 9) Bilder og annen dokumentasjon
- Status på endelig dokumentasjon (som bygget og FDV)
 - Fotografier av byggeaktiviteter
- 10) CoVid-19
- Risikovurdering og SHA-tiltak
 - Eventuell påvirkning på fremdrift, ressurstilgang og kvalitet i gjennomføringen av kontraktsarbeidene

Innmålinger og registreringer

Innmålinger og registreringer utføres i henhold til håndbok V770 kapittel 20 samt håndbok R761 og R762 Prosesskoden

Innmålingsdata som dokumenterer kvalitet på utførelsen, utførte mengder samt avvik eller endringer i forhold til prosjekterte løsninger skal fortløpende sammenstilles med prosjekterte modeller. Byggherren skal kunne se på eller laste ned dokumentasjonen ved behov.

Som utført-dokumentasjon

Entreprenør skal levere «som utført» -dokumentasjon i henhold til teknisk beskrivelse, prosess 11.3 Innmåling og 11.5 Sluttdokumentasjon.

Kvalitetskrav

Dokumentasjonen skal utarbeides og leveres i henhold til kvalitetskrav gitt i Statens vegvesens håndbøker og andre styrende dokumenter det refereres til i kontrakten.

Dataformat

Dokumentasjonen skal leveres Drammen kommune på digital form. Dokumentasjonen leveres på programvarens originalformat (det vil si det dataformatet som programvaren normalt lagrer data på), og på et åpent, standardisert format. Se håndbok V770 Modellgrunnlag.

Koordinatreferansesystem

Prosjektert geometri, registrert (innmålt) geometri og annen stedfestet (koordinatbestemt) dokumentasjon, skal leveres i prosjektets vedtatte koordinatreferansesystem, se håndbok V770 Modellgrunnlag. Prosjektets vedtatte koordinatreferansesystem finnes i kontraktens kapittel D.

Organisering av objekter

Objekter i modeller og innmålte objekter organiseres etter mal for objektkodeliste, som angitt i håndbok V770 Modellgrunnlag.

Katalogstruktur

Ved levering av data i katalogstruktur benyttes «Mal for katalogstruktur», som angitt i håndbok V770 Modellgrunnlag.

Filnavn

Datafiler skal navngis etter regler i håndbok V770 Modellgrunnlag.

Opplysninger om dokumentasjonen

All dokumentasjon skal ha opplysninger (metadata) som identifiserer hvilket prosjekt den tilhører, hvem som har utarbeidet den med mer, som angitt i håndbok V770 Modellgrunnlag.

Dokumentasjonstyper

Se håndbok V770 Modellgrunnlag kapittel 2.2 for definisjon av dokumentasjonstyper som benyttes i vegprosjekter.

18.3.2 Sjekklist

Kvaliteten på utførelsen skal dokumenteres ved sjekklist. Entreprenøren utarbeider sjekklisten. Sjekklisten skal inneholde plass for kontrollsignatur og skal undertegnes av den person som har utført kvalitetssikringsarbeidet samt entreprenørens ansvarlige representant. Entreprenøren skal fremlegge kopi av sjekklist ved viktige milepæler, før videre arbeider kan startes. Kopi kan kreves oversendt byggherren fortløpende for alle arbeider.

Sjekklist skal utfylles med måleverdier og dokumentere krav gitt i kontrakten, samt inneholde verdiene i kravene i kontrakten.

18.3.3. Avviksmelding

Interaxo skal benyttes til avvikshåndtering.

18.4 Arbeider med bruer, ferjekaier og andre bærende konstruksjoner

18.4.1 Kvalitetssystem

For bruer, ferjekaier og andre bærende konstruksjoner skal den del av entreprenørens organisasjon som har ansvar for disse arbeidene ha et kvalitetssystem som er i samsvar med kravene i NS-EN ISO 9001:2015 «Ledelsessystemer for kvalitet - Krav».

Kvalitetssystemet med tilhørende planer skal være innført i organisasjonen ved kontraktarbeidens start. Systemet skal omfatte alle bruarbeider med tilhørende produkter som entreprenøren har ansvar for.

18.4.2 Spesielle kompetansekrav

Kravene gjelder arbeider med bruer, ferjekaier og andre bærende konstruksjoner som portaler, støttemurer, kulverter, mv. og kommer i tillegg til øvrige kompetansekrav som stilles for utførelse av de aktuelle arbeidene. Kompetansekrav utover forskrifter er bl.a. nedfelt i relevante standarder, ev. med nasjonale tillegg.

Konstruksjoner i grunnen (peler, støttevegger, etc).

Arbeider for konstruksjoner i grunnen skal ha en faglig leder med nødvendige teoretiske kunnskaper og praktisk erfaring i de aktuelle arbeider og problemstillinger som kjennetegner norske grunnforhold. En arbeidsleder (bas) med tilsvarende kompetanse skal kontinuerlig følge arbeidene på byggeplass, og sørge for at kvalitetssikring og dokumentasjon blir gjennomført. Riggfører/boreoperatør skal ha nødvendig kompetanse og erfaring for utførelse av arbeidene. Dokumentasjon av kompetanse (CV) for ovennevnte nøkkelpersonell skal forelegges byggherren før arbeidene starter.

Kompetansekrav stilles for bergforankringsleder og for bergforankringsformann i henhold til NS-EN 1537, kapittel 1.7 og Norsk betongforenings publikasjon 14.

Bruer, ferjekaier og andre bærende konstruksjoner.

Personell som arbeider i tau skal være sertifisert til arbeidet som skal utføres i henhold til NS 9600, arbeid i tau. Dykkere skal ha dykkerbevis klasse A.

Stålkonstruksjonsarbeidere skal ha bestått fagprøve. Ikke utlærte stålkonstruksjonsarbeidere som utfører arbeid på stålkonstruksjoner, skal stå under direkte tilsyn av kvalifisert personell.

Alt sveisearbeid skal ledes av sveisekoordinator med tilfredsstillende kvalifikasjoner og som har erfaring med sveiseoperasjoner de skal overvåke, som angitt i NS-EN ISO 14731 og tabell 14 og 15 i NS-EN 1090-2. Bare sveisere som kan fremlegge gyldig sveisesertifikat etter NS-EN ISO 9606-1 kan delta i sveisearbeidet. Sveiseoperatører skal være godkjent i henhold til NS-EN ISO 14732. Det kreves godkjenning for posisjoner som det aktuelle arbeidet krever.

Personell som utfører sveiseinspeksjon, skal være kvalifisert etter NS 477 eller tilsvarende anerkjent norm.

Personell som utfører ikke-destruktiv kontroll, skal være sertifisert i henhold til NS-EN ISO 9712 eller tilsvarende. Sertifiseringsnivå er avhengig av arbeidet som skal utføres, men skal være i nivå II for operatører og nivå III for personell som utarbeider prosedyrer og som har et overordnet ansvar for kontrollarbeidet.

Alt personell som utfører overflatebehandling skal ha «Fagbrev for maskin- og industrimaler» eller kunne dokumentere tilsvarende kompetanse.

Personer som er ansvarlige for inspeksjon av overflatebehandling skal være sertifisert som FROSIO inspektør nivå III, NACE overflatebehandlingsinspektør nivå III eller ICorr inspektør nivå III.

18.5 Bestemmelser for asfaltarbeider

18.5.1 Krav til dokumentasjon

18.5.1.1 Frister for dokumentasjon

Prøvningsfrekvens for sammensetning av ferdig asfalt skal være kode Y som angitt i Tillegg A i NS-EN 13108-21.

Følgende dokumentasjon skal være overlevert byggherren minst 2 uker før start på asfaltering:

- Kvalitet på tilslagsmaterialer inklusive filler (CE-merking, ytelseserklæring, dokumentasjon av spesielle krav etc.)
- Masseressept (arbeidsresept)
- Typeprøvningsrapport
- Egenskaper til PMB samt dokumentasjon på at deformasjonsegenskapene er forbedret ved modifisering av bindemiddelet og er tilfredsstillende for aktuell bruk.

Lagringsstabilitet på PMB skal dokumenteres fortløpende.

Produksjonsanleggets samsvarsnivå - OCL (Operating Compliance Level) skal dokumenteres fortløpende, minst hver gang OCL endres.

Leggerapport skal inneholde informasjonen som etterspørres i skjema angitt i Teknologirapport 2505. Leggerapportene skal overleveres daglig mens asfaltarbeider pågår og senest 1 uke etter at det aktuelle asfaltarbeidet er ferdig.

Asfaltens massesammensetning skal dokumenteres fortløpende iht. Teknologirapport 2505 kapittel 2.4, og være byggherren i hende senest 3 uker etter at det aktuelle asfaltarbeidet er avsluttet.

All øvrig dokumentasjon i henhold til Teknologirapport 2505 skal være byggherren i hende innen 4 uker etter at det aktuelle asfaltarbeidet er avsluttet.

18.5.1.2 Masseresept (arbeidsresepter)

Masseresept (arbeidsresepter) skal angis på vegvesenets standardiserte skjema og inneholde alle opplysninger som er krevd for de aktuelle massetyper, i henhold til håndbok N200 og Statens vegvesens rapport nr. 670. Resepten skal inneholde informasjon om massens fullstendige betegnelse, nummeret på produksjonskontrollsertifikatet, samt de to siste sifre i årstall for sertifikatets utstedelse.

For slitelag og bindelag skal toleransegrenser for korngraderingen for en enkeltprøve i henhold til Statens vegvesens rapport nr. 670, tegnes inn på massereseptene.

Entreprenøren kan benytte en framstillingsmåte med bruk av skummet bitumen som muliggjør lavere produksjonstemperatur. Entreprenøren må orientere byggherren om sitt valg. Nærmere avtale gjøres i byggemøte. Byggherren kan på saklig grunn si nei til asfalt produsert etter denne metoden.

Polymermodifisert bitumen, PMB

For modifiseringer ved tilsetning i kontinuerlige prosesser som forhindrer separat kontroll av bindemiddelet, skal forbedring av deformasjonsegenskapene dokumenteres med egnet prøvingsmetode for asfaltmassen i et prøveprogram som strekker seg over hele perioden for asfaltlegging i kontrakten.

Bindemiddelets egenskaper dokumenteres iht. metodene i tabell 651.3 i håndbok N200 med penetrasjon, mykningspunkt, kraftduktilitet, elastisk tilbakegang og lagringsstabilitet. Denne dokumentasjonen skal ikke være eldre enn ett år.

Entreprenøren skal dokumentere at alt bindemiddel oppfyller kravet til lagringsstabilitet ved prøving av hver 200 tonn produsert PMB minst en gang pr. måned. Disse prøveresultatene skal fortløpende oversendes til byggherren. Entreprenøren skal i tillegg yte bistand til å ta ut stikkprøver av bindemiddel når byggherren finner dette nødvendig.

18.5.2 Etterkontroll

Byggherren kan iverksette etterkontroll ved mistanke om at kvalitetskrav til asfalten ikke er oppfylt. Regler for etterkontroll er gitt i Teknologirapport 2505.

Dersom det avdekkes avvik i forbindelse med etterkontrollen belastes entreprenøren alle kostnader knyttet til denne. I motsatt fall belastes kostnadene byggherren. Dersom det på noen kontrollstrekninger avdekkes avvik mens andre ikke har avvik, deles kostnadene mellom entreprenøren og byggherren etter andelen kontrollstrekninger med og uten avvik.

18.5.3 Regler ved mangler og avvik

18.5.3.1 Generelt

Trekk i form av sanksjon er ikke begrensende for byggherrens håndtering av mangler i henhold til NS 8405 punkt 36.

18.5.3.2 Trekk for kvalitetsavvik

Generelt

For avvik fra krav til korngradering, bindemiddelinhold og hulrom gjelder bestemmelsene om trekk i oppgjøret i dette kapittel som en presisering av NS 8405 punkt 36.4.

Trekk baseres i hovedregelen på etterkontroll beskrevet i Teknologirapport 2505, hvor kontrollenheten angitt i tabell 4.2 rettes til 600 m². Bestemmelsen gjelder alle bituminøse lag. Trekk gis for hvert lag. For lag som bygget opp med flere utlegginger gis trekk enkeltvis for utleggingene og forholdsmessig etter hvor stor gjennomsnittets andel av den totale lagtykkelsen utleggingen utgjør.

Trekk regnes ut i prosent av fakturert beløp for prosessen inkludert avgifter. Beregningen gjøres etter følgende formel:

$$TRB = (TP/100) \cdot TFBL \cdot TF$$

hvor

TRB = trekkbeløp (kr)

TP= trekkprosent, se tabeller under for hver parameter

TFBL = fakturert beløp inklusive avgifter for prosessen

TF= trekkfaktor, areal med trekk dividert med totalt areal representert ved fakturert beløp for prosessen

Areal med trekk er normalt 600 m². Dersom trekk gis for et lag med mindre areal enn 600 m² benyttes det faktiske areal.

Ved avvik på de enkelte parametere innenfor det som er angitt som øvre grense i den enkelte trekktabell (tabellene 18.5.1 til 18.5.5) beregnes trekk på grunnlag av totalt fakturert beløp inklusive avgifter for det laget som har avvik, dvs. at eventuelle kostnader for underliggende lag (oppretting, fresing etc.) holdes utenfor.

Ved avvik på flere parametere vil trekkbeløpene bli summert. For å unngå at det trekkes på parametere som varierer i sammenheng med hverandre, skal det trekkes på maksimum 2 av parametere korngradering, bindemiddelinhold og hulrom.

Manglende heft til underlaget

Områder med manglende heft til underlaget skal utbedres og er ikke gjenstand for trekk. Metode for å avdekke manglende heft er angitt i Teknologirapport 2505.

Avvik i friksjon

Krav til friksjon er angitt i håndbok N200 punkt 650.92. Områder med utilfredsstillende friksjon skal utbedres før trafikkpåsetting og er ikke gjenstand for trekk.

Avvik i korngradering

Ved avvik fra krav til korngraderingen foretas trekk i oppgjøret. Avvik fra krav beregnes på grunnlag av midlere verdi for gjennomgang på sikt avhengig av øvre siktstørrelse i massen, se tabell 18.5.1. Byggherren bestemmer hvilket av siktene som skal legges til grunn for vurderingen. Størrelsen på trekket er gitt i tabell 18.5.2.

Tabell 18.5.1 Sikt hvor kravoppfyllelsen skal vurderes

Øvre siktstørrelse (mm)	Sikt hvor avviket skal registreres (mm)			
	Øvrige masser	Ska	Ma	Ag
8,0	4,0 og 2,0	4,0 og 2,0	4,0 og 2,0	4,0 og 2,0
11,2	8,0 og 4,0	8,0 og 2,0	8,0 og 4,0	8,0 og 2,0
16,0	11,2 og 8,0	11,2 og 2,0	11,2 og 4,0	11,2 og 2,0
22,4	16,0 og 11,2			16,0 og 2,0

Tabell 18.5.2 Trekksatser ved avvik fra krav til korngradering

Avvik utover toleransegrensen for enkeltverdi *) (%-poeng)	Trekk (%)
0,1 - 3,0	5
3,1 - 6,0	10
6,1 - 10,0	30

*) Toleransegrenser i henhold til Statens vegvesens rapport nr. 670, kapittel 6.2.

Avvik i hulrom

Ved avvik fra krav til hulrom foretas trekk i oppgjøret.

Grunnlaget for å vurdere oppfyllelsen av krav er analyse av borkjerner. Hvis enkeltmålinger for hulrom overskrider eller underskrider tillatt variasjonsområde, foretas trekk over vedkommende strekning etter satser som vist i tabell 17.5.3 og 17.5.4. Bestemmelsen gjelder alle dekketyper med unntak av Da.

Tabell 17.5.3 Trekksatser ved overskridelse av hulromskrav

Overskridelse utover toleransegrensene for enkeltverdi *) (%-poeng)	Trekk (%)
0,1 - 1,0	5
1,1 - 2,0	10
2,1 - 4,0	30
4,1 - 5,5	50

Tabell 18.5.4 Trekksatser ved underskridelse av hulromskrav

Underskridelse utover toleransegrensene for enkeltverdi *) (%-poeng)	Trekk (%)
0,5 - 1,0	5
> 1	10

*) Toleransegrenser i henhold til Statens vegvesens rapport nr. 670, kapittel 6.3.

Avvik i bindemiddelinnhold

Ved avvik fra krav til bindemiddelinnhold foretas trekk i oppgjøret. Grunnlaget for å vurdere oppfyllelsen av krav er middelverdi for bindemiddelinnhold i uttatte prøver. Størrelsen på trekket er gitt i tabell 18.5.5.

Tabell 18.5.5 Trekksatser ved avvik fra krav til bindemiddelinnhold

Underskridelse utover	Trekk
-----------------------	-------

toleransgrensen for enkeltverdi *) (%-poeng)	(%)
0,10 – 0,34	5
0,35 – 0,54	10
0,55 – 0,74	20
0,75 – 0,90	30

*) Toleransegrenser i henhold til Statens vegvesens rapport nr. 670, kapittel 6.1.

18.6 Bestemmelser for elektroarbeider – Elektriske anlegg

Elektriske anlegg omfatter elektriske lavspenningsinstallasjoner inklusive føringsveier, reserve- og nødstrømsanlegg, fordelinger, ekomanlegg og maskiner.

18.6.1 Elektriske lavspenningsinstallasjoner

Elektriske anlegg skal planlegges, prosjekteres, bygges, driftes og vedlikeholdes i henhold til NEK400 eller NEK EN 60364-serien.

Dette gjelder også endringer av eksisterende anlegg.

18.6.2 Fordelinger

Fordelinger skal være utført i henhold til relevante deler i NEK 439-serien eller NEK EN 61439-serien.

18.6.3 Ekomanlegg

Ekomanlegg omfatter nett for elektronisk kommunikasjon og skal planlegges, prosjekteres, bygges, driftes og vedlikeholdes i henhold til NEK700-serien.

Dette gjelder også endringer av eksisterende anlegg.

18.6.4 Maskiner

Maskiner skal utføres i henhold til NEK EN 60204-1. Risikovurdering av maskiner skal bygge på prinsippene i NS-EN ISO 12100.

Kabelføringer og termineringer som utføres lokalt ved sammenstilling av maskiner skal utføres av registrerte elektroentreprenører etter montasjeanvisning fra maskinleverandør.

19. Forhold på byggeplassen (NS 8405 pkt 12)

Pkt. 12.7 "Arbeidstid" utgår og erstattes med følgende bestemmelse:

Normal arbeidstid er kl. 07.00 - 21.00, mandag til fredag, lørdag kl 08.00 – 18.00. Eventuelle avvik fra dette krever samtykke fra byggherre.

I tillegg inntas nytt pkt 12.8 "Hensyn til naboer og grunneiere"

Naboer, grunneier og beboer blir varslet av byggherren før arbeidene settes i gang. Forut for arbeider skal entreprenøren varsle med brev i postkassen senest 3 dager før arbeidene starter opp. Ordlyden i brevene skal på forhånd godkjennes av byggherren.

Entreprenøren skal under utførelsen av arbeidet utvise varsomhet og ta hensyn, slik at disse ikke sjeneres unødvendig. Rigg, lager- og anleggsområder innrettes på en minst mulig skjemmende måte. Alt arbeid denne kontrakten omfatter, må gjennomføres på en slik måte at naboeiendommers rettigheter og beskyttelse er ivaretatt etter "Lov om rettshøve mellom grannar" og andre rettsregler. Det pekes spesielt på at det kan være nødvendig å sikre grøfter,

byggegroper og skrenter i anleggsperioden. Entreprenøren har det fulle og hele ansvar for eventuelle skader og ulemper han måtte påføre tredjemanns person og eiendom.

Spesielt støyskape arbeid (impulsiv støy) som spunting, pigging, peling, sprenging, knusing og lasting av sprengstein, etc. kan utføres i tidsrommet 07.00 - 19.00, mandag til fredag, dog innenfor forskriftens begrensning av støynivå. Entreprenøren skal gi byggeleder 3 dagers forvarsel om impulsiv støy. Ved slik virksomhet skal støyskjermende tiltak iverksettes i samråd med byggherren og det skal benyttes rystelsesmålere og eventuelt støymålere ved behov.

Entreprenøren skal under arbeidets gang ta hensyn til omgivelsene, slik at ikke naboer og berørte parter sjeneres unødige av støv, støy, rystelser, utslipp og avfall etc. I samarbeid med byggherren skal entreprenøren bidra til løpende informasjon til berørte parter. Entreprenøren skal sikre at omgivelser og tilstøtende vegnett ikke påføres unødige ulemper i form av støv og tilsøling av veger som følge av kontraktsarbeidene.

Entreprenøren skal følge retningslinjer fra Klima- og miljøverndepartementets støyretningslinje(T-1442/2021) med veileder når det ikke strider mot det som er beskrevet nedenfor. Eventuell søknad om dispensasjon fra forskriftene må fremsettes av entreprenøren overfor Drammen kommune. Krav i tillatelse fra Statsforvalteren skal følges opp av entreprenøren.

20. Bruk av underentreprenør (se NS 8405 pkt. 15)

Alle avtaler entreprenøren har med underentreprenører skal inneholde de samme bestemmelsene som anvendt i denne kontrakt om arbeidets utførelse, forhold på arbeidsstedet og utførelse ved underentreprise.

Bestemmelser om bruk av underentreprenør gjelder også for virksomhet som leier ut personell.

Der entreprisen utføres av et arbeidsfelleskap (leverandørgruppe), gjelder denne bestemmelsen for den enkelte deltaker i arbeidsfelleskapet.

Underleverandører behandles kontraktmessig på samme måte som underentreprenør.

Entreprenøren plikter å gi byggherren informasjon om underentreprenørens økonomi, finansielle stilling, kapasitet og teknisk kompetanse, inklusive dokumentasjon på registreringer (Brønnøysundregisteret, autorisasjon for arbeid etc.) som er nødvendig for at byggherren skal kunne vurdere spørsmål om godkjennelse.

Videre skal entreprenøren klarlegge om valgte underentreprenører vil utføre alt arbeid selv, eller om disse planlegger ytterligere ledd under seg. Ytterligere ledd begrenses til ett ledd med mindre annet er spesielt avtalt med byggherren. Det kreves ikke saklig grunn for at byggherre skal nekte å inngå slik avtale. Alle former for innleie av personell regnes som eget ledd i denne bestemmelsen.

Entreprenør og underentreprenør skal levere skjema «Inntakskontroll - Erklæring ved bruk av underentreprenør». Skjema omhandler blant annet SHA og lønns- og arbeidsvilkår og videreføring av kontraktens krav til neste ledd. Arbeid som skal utføres av underentreprenører kan ikke startes opp før erklæring av inntakskontroll er levert byggherre. Brudd på entreprenørens plikt til å levere skjema for inntakskontroll gir byggherren rett til å kreve at entreprenøren erstatter vedkommende firma. Eventuelle økonomiske krav fra underentreprenører eller omkostninger for øvrig som følge av heving av avtaler med underentreprenører i denne forbindelse, skal bæres av entreprenøren.

Entreprenøren skal kreve skatteattester i alle underliggende entrepriserforhold ved inngåelse av kontrakter i tilknytning til oppdrag som overstiger en verdi på 500 000 kroner eksklusive mva. Dette gjelder ikke virksomhet som foretar utleie av personell. Brudd på entreprenørens plikt til å kreve skatteattester gir byggherren rett til å kreve at entreprenøren erstatter vedkommende firma med underentreprenør som kan fremlegge skatteattester. Eventuelle økonomiske krav fra underentreprenører eller omkostninger for øvrig som følge av heving av avtaler med underentreprenører i denne forbindelse, skal bæres av entreprenøren.

Byggherren kan trekke tilbake godkjenning av underentreprenør dersom det er saklig grunn.

21. Tiltransport, påslag for byggeplassadministrasjon og fremdriftskontroll av andre entrepriser (se NS 8405 pkt. 16.1, 16.3 og 16.4)

Byggherren forbeholder seg retten til å transportere sideentrepriser til entreprenøren eller entreprenøren til en sideentreprenør.

Byggherren har per i dag besluttet å transportere følgende sideentrepriser til entreprenøren;

- leveranse og legging av granitt på Bragernes, over hele brua og på Strømsø torg, samt trappeamfi og forblending rundt begge landkarene.
- leveranse og montasje av elektrisk utstyr inkludert kabling.
- leveranse og montasje av bymøbler.

Entreprenøren er forpliktet til å inngå kontrakt med sideentreprenørene som tiltransporterte underentrepriser.

Tiltransport av sideentrepriser honoreres med 10 % påslag. Påslaget beregnes av det endelige og totale vederlaget eksklusiv merverdiavgift til den tiltransporterte entreprenøren, jf. NS 8405 pkt. 16.4.

Byggherren forbeholder seg retten til å pålegge entreprenør å utføre eller bli underlagt byggeplassadministrasjon og fremdriftskontroll. Per i dag er det ikke kjent at dette vil bli aktuelt, men det kan endre seg.

Dersom det blir aktuelt å pålegge entreprenøren byggeplassadministrasjon og fremdriftskontroll, vil dette bli honorert med 3 % påslag. Påslaget beregnes av det endelige og totale vederlaget eksklusiv merverdiavgift til den administrerte sideentreprenøren, jf. NS 8405 pkt. 16.4.

22. Spesielle krav i fremdriftsplanen (se NS 8405, pkt. 18)

Entreprenøren skal levere detaljert fremdriftsplan senest tre uker etter kontraktsignering. Entreprenøren foreslår og byggherren bestemmer detaljeringsgrad. Arbeidene kan ikke påbegynnes før slik fremdriftsplan foreligger.

Fremdriftsplanen skal være hensiktsmessig for anleggsarbeidene, og skal minimum inneholde:

1) Hovedaktiviteter

- Milepæler
- Tidskritiske avhengigheter
- Kritisk linje
- Viktige beslutningspunkter
- «Slakk»

2) Underaktiviteter under hovedaktiviteter, både prosjektering og utførelse

- Lengde på aktiviteter
- Kalenderdatoer

3) Aktiviteter som innebærer risiko

Fremdriftsplanen skal holdes oppdatert og vise entreprenørens reelle plan for utførelse og ferdigstillelse av anleggsarbeidene. Den oppdaterte fremdriftsplanen skal til enhver tid være tilgjengelig for oppdragsgiver, og skal også vedlegges statusrapporten.

23. Byggherrens ytelser

23.1 Fysisk arbeidsunderlag og grunnforhold (se NS 8405, pkt. 19.3)

Rapporter og eventuell beskrivelse skal gi entreprenøren grunnlag for egne vurderinger av grunnforholdenes betydning for entreprenørens arbeid. Entreprenøren skal også vurdere hvorvidt det er behov for supplerende grunnundersøkelser.

Entreprenøren kan ikke påberope at de virkelige forhold avviker fra det entreprenøren hadde grunn til å regne med, med mindre det foreligger vesentlig avvik. Dersom det foreligger et slikt avvik, behandles avviket i henhold til NS 8405, pkt. 21.1.

Utførte laboratorie- og grunnundersøkelser:

Bragernes

Løsmassene består generelt av siltig leire til store dybder. Inne på land på Bragernes er det 3 - 5 m med fyllmasser og sand over leira. Dybder til berg øker fra Bragernes og sørover ut i elva, fra rundt 40 m til over 70 m. I de dypeste områdene i sør er det et morenelag over berg. Leira er bløt til middels fast, og har en mektighet på 35 – 40 m. Lokalt er det avdekket kvikkleire i to punkter, og noen korte dybdeintervaller er det identifisert leire med sprøbruddegenskaper.

Eksisterende bru som skal rives, er fundamentert på trepeler. Noen av trepelene kommer i konflikt med nye peler og konstruksjoner for den prosjekterte Bybrua. Antatt plassering av gamle trepeler kommer frem av konstruksjonstegninger, og er ikke omtalt i de geotekniske datarapportene.

Rapporter med resultater som er vurdert å være relevante for Bragernes for prosjektet er liste i tabellen under:

Tabell 1-1- Oversikt over rapporter - Bragernes

Dokument navn	Dato	Kort beskrivelse av grunnforhold
Bybrua i Drammen. Byggeplan. Geoteknisk rapport for Drammen bybru. Norconsult. Rapport R-GEO-04.	2021-02-18	Utførte felt- og laboratorieundersøkelser indikerer at løsmassene i området nær Drammen bybru generelt består av siltig leire og silt over berg. I borpunktene mot Strømsø er også registrert et tykt lag med morene over berg. Dybde til grunnfjell varierer fra ca. 40 til 70 meter og det er generelt dypere mot Strømsø. Fastheten på leiren varierer lokalt i området, men er relativt homogen i dybden. Fra laboratoriearbeidet er det påvist kvikkleire i borpunkt N1 på dybde 18-20 meter, og i borpunkt N6 på dybde 19-20

		meter. Generelt er det registrert bløt leire, mulig sprøbruddmateriale, i borpunkt N1, N4 og N6 i dybden 15-20 meter
Bybrua i Drammen, grunnundersøkelser. Datarapport – Geotekniske og miljøtekniske grunnundersøkelser. Multiconsult. Rapport nr. 10213446-RIG-RAP-001	2019-11-08	Fyllmasser (kun på land) over siltig leire og morene over berg. Leira er bløt til middels fast. Dybder til berg er registrert å variere mellom 40 m og over 75 m. Kvikkleire er ikke påtruffet, men det er påtruffet leire med sprøbruddegenskaper i to av de tre prøvepunktene.
Datarapport grunnundersøkelser Bragernes. NGI. Rapport nr. 20041421-1. Utarbeidet i forbindelse med vurdering av områdestabilitet nedstrøms Bybrua.	2005-02-25	Fyllmasser (kun på land) over et øvre leirlag med middels fast leire. Siltig bløt til middels fast kvikkleire i dybden. Mektighet av kvikkleirelag avtar vesentlig ut i elva. Tilsvarende øker dybden til overkant kvikkleirelag utover i elva. Dybde til berg er drøyt 40 m, registrert i ett punkt.
Bragernes kai, Drammen. Beskrivelse av konstruksjoner og stabilitetsforhold. Multiconsult. Dokument nr. 814311-RIG-NOT-002.	2015-05-20	Fyllmasser, silt og finsand over bløt siltig leire, med økende styrke i dybden. Kvikkleire ikke avdekket. Dybde til berg er ikke kartlagt, men er større enn 40 m.
Grunnundersøkelser utført for IC Drammen i flere runder. Oppdragsgiver Bane NOR. Rådata og tolkede data mottatt.	2016-2018	Middels fast til fast siltig leire til 35 – 40 m, med innskutt lag av sand ved 15 – 20 m dybde. Under leiren er det morenemasser til berg. Dybde til berg er i over 60 m. Bergnivå er ikke påvist.

Rapportene markert i uthevet skrift er lagt ved kontraktsdokumentet. De øvrige rapportene kan fås på forespørsel.

Holmennokken

Ved Holmennokken består løsmassene av silt og sand med stor mektighet over leire, og store dybder til berg. Utførte boringer viser silt og sand ned til rundt 20 – 25 m dybde, over leire med berg på 75 – 80 m.

Rapporter med resultater som er vurdert å være relevante for Holmennokken for prosjektet er listet i tabellen under:

Tabell 1-2- Oversikt over rapporter - Holmennokken

Dokument navn	Dato	Kort beskrivelse av grunnforhold
Bybrua i Drammen. Byggeplan. Geoteknisk rapport for Drammen bybru.	2021-02-18	Utførte boringer viser at løsmassene generelt består av fyllmasse, leirig silt, sand

Norconsult. Rapport R-GEO-04.		og morene over berg. Dybde til fjell anslåes å ligge på ca. 80 meter.
Dokument 980022 fra NGL. Byggeplan Bragernesløpet. Geotekniske forhold ved utfylling Holmennokken i Drammenselva. Oppdragsgiver var Drammen kommune, Bydriftsavdelingen	1998-09-03	Det ble ikke utført grunnundersøkelser konkret for utfyllingen. Løsmassene er beskrevet å bestå av et sandlag ned til kote -30 til -40 over leire. Beskrivelsen er basert på resultater fra tilstøtende prosjekter. Setninger og stabilitet er vurdert. Det er beskrevet etablering av molo i midtre parti som benyttes som transport for tipp med stein og morenemasser. Morenemassene var tenkt i den sentrale delen av oppfyllingen. Som avslutning mot elveløpet er det beskrevet en tørrsteinsmur.
Notat Rv 282 Holmenbrua. Geoteknisk vurdering for forprosjekt. Utført av veiteknisk avdeling i Statens vegvesen.	2016-11-25	Gir en overordnet beskrivelse av grunnforholdene og fundamenteringsforholdene, basert på alle bruprosjektene i området. Løsmassene består av store mektigheter av sand over leire med store dybder til berg.
Rv282 Ny Holmenbru, grunnundersøkelser. Fd 871A-1 fra Statens vegvesen.	2018-01-08	Boringer i nærheten på Holmen viser sand til store dybder.

Rapporten utført i regi av Norconsult, merket med **bold**, er lagt ved. Øvrige rapporter kan fås på forespørsel.

Rapporter og eventuell beskrivelse skal gi entreprenøren grunnlag for egne vurderinger av grunnforholdenes betydning for entreprenørens arbeid. Entreprenøren skal også vurdere hvorvidt det er behov for supplerende grunnundersøkelser.

Entreprenøren kan ikke påberope at de virkelige forhold avviker fra det entreprenøren hadde grunn til å regne med, med mindre det foreligger vesentlig avvik. Dersom det foreligger et slikt avvik, behandles avviket i henhold til NS 8405, pkt. 21.1.

For geotekniske rapporter gjelder:

Rapportene består av en faktadel og en tolkningsdel/beskrivende del. Faktadelen gir entreprenøren grunnlag for egne vurderinger av grunnforholdenes betydning for entreprenørens arbeid. Tolkningsdelen er byggherrens vurdering av grunnforholdene basert på de foretatte undersøkelsene.

23.2 Tidspunkt for byggherrens ytelser (se NS 8405, pkt. 20)

Byggherrens ytelser vil være fordelt over hele byggetiden. Entreprenøren kan ikke kreve tidligere levering enn det som er nødvendig, og normalt ikke tidligere enn 1 mnd. før utførelse av arbeidsoperasjonen med mindre det er inngått særskilt avtale med byggherren.

24. Endringer (NS 8405 pkt. 22.1)

Bestemmelsen endres til (endringer markert i *kursiv*):

Er ikke annet avtalt, kan ikke byggherren pålegge entreprenøren endringer ut over 20% netto tillegg til kontraktssummen. *For ordens skyld presiseres at opsjoner ikke skal anses som en «endring» i denne sammenheng og holdes utenfor beregningen.*

25. Fristforlengelse (NS 8405 pkt. 24)

Følgende tilføyes som nytt annet ledd i pkt. 24.1 ”Entreprenørens krav på fristforlengelse som følge av byggherrens forhold”:

Utløsning av opsjoner gir ikke rett til fristforlengelse med mindre annet er avtalt.

26. Vederlagsjustering rigg og drift (NS 8405 pkt. 25)

Entreprenør har kun krav på vederlagsjustering for økte utgifter til kapitalytelser, rigging, drift og nedrigging (Rigg- og drift), jfr. NS 8405 pkt. 25.3, 2.ledd a) for endrings- / tilleggsarbeider som utføres etter kontraktens enhetspriser eller justerte enhetspriser jf. NS 8405 pkt. 25.7.1 og 25.7.2.

For endrings- og tilleggsarbeider som utføres etter fastpris eller regningsarbeider slik disse er angitt i prisskjema (timepriser, maskin og mannskap etc), er økte utgifter til rigg- og drift, både basert på økt volum og ved fristforlengelse, inkludert i prisene. Tilsvarende skal opsjonspriser være inkludert økte kostnader til rigg- og drift.

Vederlagsjustering som følge av økte utgifter til rigg- og drift, basert på endrings- og tilleggsarbeider utført etter kontraktens enhetspriser eller justerte enhetspriser, skal beregnes på følgende måter:

”Regulering av rigg og driftsyntelser basert på volum”

Hvis entreprenørens totale vederlag (B) ikke overstiger 1,10 x opprinnelig kontraktssum (K), gis det ingen kompensasjon for økte rigg- og driftsyntelser.

Dersom entreprenørens totale vederlag (B) overstiger 1,10 x opprinnelig kontraktssum (K), gis det kompensasjon for økt rigg- og driftsyntelse etter følgende formel:

$$\frac{0,1 K (B - 1,10 K)}{K}$$

K = opprinnelig kontraktssum eks. mva.

B = entreprenørens totale vederlag: opprinnelig kontraktssum med fradrag og tillegg for endringer utført etter kontraktens enhetspriser/justerte enhetspriser eks. mva.

Det presiseres at følgende skal ikke inngå i opprinnelig kontraktssum:

- Eventuelle opsjoner inkludert i kontraktssum
- Vederlagsjustering pga lønns- eller prisstigning.
- Vederlagsjustering pga tiltransport eller administrasjon av sideentrepriser/leveranser, herunder påslag.
- Avbestillingserstatning
- Kompensasjon for økt rigg og drift etter B.2.8.

”Regulering av rigg og driftsyntelser ved fristforlengelse”

Får entreprenøren innvilget krav på fristforlengelse for sluttfristen/ferdigstillelse etter NS 8405 pkt. 24.1 ”Entreprenørens krav på fristforlengelse som følge av byggherrens forhold”, skal utgifter for økte rigg- og driftsyntelser kompenseres etter følgende formel:

$$\frac{0,1 K (Z - 5)}{Y}$$

K = opprinnelig kontraktssum eks. mva og eksklusive eventuelle opsjoner inkludert i kontraktssum.

Y = opprinnelig byggetid beregnet fra den dagen entreprenøren har rett til å påbegynne arbeidene og frem til opprinnelig avtalt ferdigstillingspunkt (hverdager, dvs. alle dager unntatt helligdager og offentlige høytidsdager).

Z = faktisk og innvilget forlengelse utover opprinnelig byggetid (hverdager, dvs. alle dager unntatt helligdager og offentlige høytidsdager).

Reguleringsbeløp etter denne bestemmelse skal ikke prisreguleres. Fristforlengelse på grunn av force majeure (NS 8405 pkt. 24.3) gir ikke rett til vederlagsjustering av rigg- og drift.

27. Fastsettelse av vederlag (NS 8405 pkt. 27)

27.1 Generelle bestemmelser

Prisene skal være i norske kroner.

Prisene skal inkludere alle kostnader for utførelse av arbeidet, herunder kostnader til arbeidsvarslings, trafikkavvikling og alle nødvendige sikkerhetstiltak. Prisene skal også inkludere eventuelt svinn, undermål, overmasser o.l., løpende driftsutgifter (vannavgift, fortausavgift, havneavgift, renovasjon o.l.) som er knyttet til entreprenørens produksjon

Entreprenøren har ansvar for å utarbeide og distribuere nødvendig informasjon til grunneiere før oppstart av arbeidene og underveis i anleggsperioden. Informasjonen skal oversendes byggherre for godkjenning før utsendelse. Kostnader knyttet til utarbeidelse og distribusjon av informasjon til grunneiere skal være inkludert i rigg og drift og godtgjøres ikke særskilt.

Prisene skal inkludere kostnader tilknyttet øvrige krav og kontraktsbestemmelser som ikke nødvendigvis er relatert til egen prosess i konkurransegrunnlaget, eksempelvis:

- utarbeidelse av faseplaner, fremdriftsplaner og øvrige planer
- oppfølging, inspeksjoner, kontroll, dokumentasjon og rapportering
- ivaretagelse av helse, miljø og sikkerhet
- deltakelse i møter, faglige samlinger, kurs

Prisregulering (se NS 8405, pkt. 27.1)

Endringer i prisnivå etter tilbudsfristens utløp, gir rett til tillegg til eller fradrag fra kontraktens priser.

Endringsbeløpet for avregningsperioden beregnes etter formelen:

$$e = A \times (T / T_0 - 1)$$

A = Summen av avdragsnotaer for avregningskvartalet basert på kontraktens priser (eksklusive merverdiavgift) og uten fradrag for eventuelt lån eller forskudd og innestående beløp.

I verdien for A inkluderes også tilleggsnotaer for utført arbeid basert på kontraktens prisgrunnlag. Eventuell kontraktsmessig justering av riggekostnader (generalomkostninger) på grunn av mengdejustering tas ikke med i verdi for A.

T0= Indekstallet for det kvartalet tilbudsfristens utløp faller i.
T = Indekstallet for avregningskvartalet.

Statistikk for veg i dagen:

Verdi av T og T0 beregnes ut fra Statistisk Sentralbyrås "Byggekostnadsindeks for veganlegg, Veg i dagen".

Statistikk for bruarbeid:

Verdi av T og T0 beregnes ut fra Statistisk Sentralbyrås "Byggekostnadsindeks for veganlegg, Betongbru".

28. Fremdriftsbetaling og fakturering (se NS 8405 pkt. 28 og 29)

28.1 Fremdriftsbetaling

Entreprenøren skal utarbeide forslag til faktureringsplan. Faktureringsplan er å forstå som en periodisert oversikt over planlagt produksjon i henhold til vedtatt fremdriftsplan. Planen skal godkjennes av byggherren som grunnlag for entreprenørens fakturering og byggherrens budsjettering. Faktureringsplanen skal endres når det skjer endringer i fremdriftsplanen som har betydning for faktureringen.

28.2 Fakturering

Entreprenøren kan ikke kreve avdrag av kontraktssummen for det som er tilført byggeplassen av materialer og varer før de er innbygget med mindre det er egne prosesser i kapittel D1 som tilsier oppgjør før innbygging, jf. NS 8405, pkt. 28.1.

Unntak gjelder for leveranse av konstruksjonsstål til overbygningen av brua. For denne delen av leveransen kan det kreves avdrag for materialene (stålet) når dette tilføres verkstedet, men tidligst etter dokumentert produksjonsstart på verksted. Tilsvarende kan arbeider med bearbeiding av konstruksjonsstål til bruoverbygningen, som utføres på stålverkstedet, kreves som avdrag etter hvert som arbeidene utføres. Eiendomsretten for konstruksjonsstålet tilfaller byggherre etter hvert som betaling for leveransen finner sted.

Unntaket for leveranse og arbeider med konstruksjonsstål forutsetter at byggherre mottar tilstrekkelig dokumentasjon for at stålet er uten heftelser og mot betryggende sikkerhet i form av bankgaranti e.l.

Byggherren plikter å betale innen 30 dager etter at han har mottatt faktura, se LOV- 1976- 12-17-100 Lov om renter ved forsinket betaling, § 2.

For de deler av utførelsen som ikke senere lar seg kontrollmåle, og entreprenøren ikke har varslet byggherren i tide, kan entreprenøren bare kreve oppgjør for slike mengder som byggherren måtte forstå har medgått, jf. NS 8405, pkt. 28.3.

Er ikke annet avtalt, vil måling og annen dokumentasjon i strid med kontraktens krav og måleregler ikke gi rett til betaling for utført arbeid. Der det mangler måleregler, skal måling foretas i overensstemmelse med den ved kontraktsinngåelse gjeldende versjon av Statens vegvesens håndbøker R761 Prosesskode 1 – Standard beskrivelsestekster for vegkontrakter og R762 Prosesskode 2 - Standard beskrivelsestekster for bruer og kaier. Har ikke denne anvendelige måleregler, skal måling skje i henhold til allment akseptable oppmålingsregler, jf. NS 8405, pkt. 28.3.

Entreprenøren skal fortløpende levere delmålebrev eller annen tilstrekkelig dokumentasjon for utførte mengder, som dokumentasjon på at det utførte er i samsvar med det som faktureres.

Entreprenøren skal videre som grunnlag for delmålebrev eller annen tilstrekkelig dokumentasjon for utførte mengder ha utført nødvendige oppmålinger.

For prosesser som er avsluttet eller der det er fakturert for mer enn 35% av kontraktmengden uten at delmålebrev er levert, så vil byggherren holde tilbake fakturert beløp på disse prosessene.

Til faktura for regningsarbeider skal det vedlegges timelister godkjent av byggherren.

Alle fakturaer må merkes med ordnummeret som medfølger bestillingen.

Faktura skal være mottatt hos byggherren senest 5 arbeidsdager etter månedslutt.

Entreprenørens fakturering skal deles i følgende kategorier:

A-nota: Avdragsnota (innsendes 1 gang pr. måned)

T-nota: Endringsarbeider inkl. regningsarbeider faktureres månedlig.
Det skal sendes en faktura pr. endringsordre.

Entreprenøren skal bruke en egen fakturaforside hvor følgende skal fremgå:

Sum totalt avdragsgrunnlag
- kontraktmessig innestående beløp
= totalt fakturert avdrag
- beløp som er betalt ved tidligere avdragsfakturaer
= beløp denne avdragsfaktura
+ MVA
= **avdrag inkl. MVA**

Oversikt over fakturagrunnlaget avtales med byggherren. Av denne oversikt skal følgende fremgå for de enkelte avregningsprosesser:

Kontraktens mengde og beløp.
Akkumulerte mengder og beløp.
Utførte mengder og beløp for avdragsperioden.

T-notaer skal vedlegges kopi av de av byggherrens signerte endringsordrer det faktureres mot. Dersom endringen ikke er godkjent av byggherre, skal entreprenørens varsel iht NS 8405 pkt. 23.2 vedlegges.

T-nota skal være påført status pr. endringsordre med bestilt omfang, akkumulert utført omfang og utført i perioden, samt om arbeidet er slutført.

Bestemmelsene om målebrev gjelder tilsvarende for T-notaer dersom disse avregnes som mengderegulerbare poster.

Alle vedlegg til faktura skal nummereres og sidetall angis (eks. vedlegg nr. 1, side 1 av 3, side 2 av 3, side 3 av 3).

Entreprenør skal etterkomme byggherrens krav til faktura som angitt over. Fakturaer som ikke er i henhold til disse krav, vil bli returnert. Entreprenøren har ikke krav på forsinkelsesrente i slike tilfeller.

28.3 Elektronisk fakturering

Tilbyder skal levere elektronisk faktura (faktura, kreditnota og purring). Dette er en forsendelse av datafil i standard format til mottaker. For det offentlige er det Elektronisk handelsformat (EHF) som er standarden og det er denne som skal benyttes. Fakturaen skal leveres kostnadsfritt til kommunens fakturamottak. Faktura må inneholde leveringssted, ordrenummer, kontaktperson.

Fakturering skal skje med angivelse av prosesskode og stedkode.

Av hensyn til regnskapsføring kreves at entreprenøren vedlagt hver avdragsnota og sluttnota leverer oppdatert «Konteringsbilag for entreprenørfaktura».

Endringer skal faktureres enkeltvis slik at hver endring faktureres i egen faktura. Ved endringsarbeider og regningsarbeider av lengre varighet kan entreprenøren kreve avdrag på grunnlag av det som er utført, men ikke oftere enn hver måned. Ved fakturering i henhold til endringsordre skal endringsordren vedlegges fakturaen, jf. NS 8405, pkt. 28.2.

29. Overtakelse (NS 8405 pkt. 32)

Pkt. 32.2 suppleres med nytt tredje ledd:

Det kan tidligst innkalles til overtakelsesforretning 14 dager etter at byggherre har mottatt FDV-dokumentasjon, jf. C.1.13 og øvrige dokumentasjon som angitt i C.1.14 med tilhørende frister.

Pkt 32.8 "Byggherrens urettmessige brukstakelse", første ledd suppleres med følgende:

Byggherren skal alltid har rett til å ta i bruk infrastruktur, herunder veianlegg, brygger, kabler og ledninger, etter hvert som disse blir tilkoblet eksisterende anlegg, uten at dette skal anses som en delovertakelse etter pkt. 32.7.

30. Prøvedriftsperiode

I kontrakter hvor det er avtalt prøvedriftsperiode, gjelder følgende bestemmelser som nytt pkt. 32.9 "Prøvedriftsperiode":

- "Vilkår for oppstart prøvedriftsperiode"

Partene skal gjennomføre en felles befaring for å avdekke om prøvedriftsperioden kan starte. Bestemmelsene i NS 8405 pkt 32.3 "Overtakelsesforretning", pkt 32.4 "Protokoll" og pkt 32.5 "Byggherrens rett til å nekte overtakelse" gjelder tilsvarende så langt de passer.

- Rettsvirkningene av oppstart prøvedriftsperiode

Oppstart prøvedriftsperiode innebærer at byggherren får rett til å ta kontraktsarbeidet i bruk. Dette skal anses som en lovlig brukstakelse, ikke en formell overtakelse /delovertakelse.

31. Avbestilling (NS 8405 pkt. 38)

Pkt. 38.1 tredje ledd endres til (*endringer markert i kursiv*):

Dersom reduksjonen av entreprenørens samlede vederlag etter fradrag og tillegg ved endringsarbeider, *samt tillegg for utløste opsjoner* er mindre enn 15 % av kontraktssummen, skal reduksjonen alltid behandles etter bestemmelsene om endringer. Dersom reduksjonen blir 15 % av kontraktssummen eller mer, anses hele reduksjonen som delvis avbestilling.

32. Tidligere ferdigstillelse eller overskridelse av ferdigstillelsesfristen (se NS 8405, pkt. 24, 32 og 34)

Frist for ferdigstillelse og eventuelt delfrister er gitt i kapittel A3.

Ved tidligere ferdigstillelse enn kontraktsfestet frist kan entreprenøren ikke nekte byggherren å overta anlegget.

Ved overskridelse av delfrister og ferdigstillelsesfristen vil det bli krevd dagmulkt iht pkt 44

Akseptert forlengelse av én delfrist medfører ikke tilsvarende eller annen forlengelse av senere frister uten at dette uttrykkelig fremgår av entreprenørens krav om fristforlengelse og byggherrens aksept.

Dagmulkt for overskridelse av en delfrist fortsetter å løpe også om andre, senere dagmulktbelagte delfrister overskrides.

33. Forsering (se NS 8405 pkt. 24.8)

Før forsering etter NS 8405 pkt. 24.8 første ledd iverksettes, skal byggherren varsles med angivelse av hvilke forseringstiltak som planlegges og hva forseringen antas å ville koste. Entreprenøren har ikke krav på dekning til forsering ved unnlatt eller for sen varsling.

34. Regningsarbeider (se NS 8405 pkt. 31)

Byggherren kan alltid styre utførelsen av regningsarbeid.

Regningsarbeid skal avtales skriftlig før arbeidet påbegynnes med mindre annet er avtalt. Entreprenøren plikter å varsle byggherren når regningsarbeid starter.

Regningsarbeider gjøres opp etter medgåtte timer for mannskap og maskiner.

Timeprisene for mannskap og maskiner (se kapittel E4) skal inkludere alle entreprenørens utgifter samt påslag til dekning av indirekte kostnader, risiko og fortjeneste. Hver enkelt timesats for mannskap og maskiner skal gjenspeile de faktiske kostnadene for hver etterspurt timesats.

Det betales bare for effektive timer med avrunding til 0,5 time.

Det betales ikke for ventetid, transport, maskinstell og reparasjon.

Eventuell prisregulering foretas iht. gjeldende bestemmelser.

Timepriser mannskap

Timepriser for entreprenørens egne og innleide mannskap inkluderer verneutstyr, håndverktøy og bærbart utstyr som strømaggregat, motorsag o.l.

Tillegg for overtidsarbeid skal ikke honoreres uten at dette på forhånd er godkjent av byggherren.

Timepriser maskiner

For byggherrens innleie av entreprenørens egne og innleide maskiner, betales i henhold til entreprenørens liste over maskintimepriser.

For ventetid som skyldes byggherrens forhold betales 50 % av de oppgitte timepriser for maskiner eksklusiv fører. Førerlønn settes lik timepris for mannskap.

Maskiner som benyttes, men som ikke er prissatt på entreprenørens liste over maskintimepriser, avregnes etter den pris som er oppgitt på den maskin som ligner mest, eventuelt med en middelverdi mellom priser for lignende maskiner på listen.

Materialer

Medgåtte materialer innkjøpt av entreprenøren, betales i henhold til faktura fra materialleverandør fratrukket eventuelle rabatter med 10 % tillegg for administrasjon og fortjeneste. Det skal kun beregnes påslag eller tillegg i ett ledd.

Byggherrens rett til innsigelse

Selv om byggherren ikke innen 14 dager etter at han mottok oppgavene over arbeidstid og materialforbruk har fremsatt skriftlig innsigelse, er retten til å fremsette innsigelser i behold dersom entreprenøren ved avregningen ikke har overholdt reglene i NS 8405 pkt. 31.

35. Tvister (se NS 8405 pkt. 43)

34.1 Minnelige løsninger

NS 8405 pkt. 26.2, 43.1 og 43.2 gjelder ikke.

Uenighet mellom partene om kontraktsforholdet skal søkes løst i minnelighet og uomtvistede beløp skal utbetales.

For de tilfeller hvor det er uenighet eller usikkerhet knyttet til berettigelse av entreprenørens krav eller kompensasjonens størrelse, er partene enige om å etablere tvisteløsning ved ekspertråd.

Håndtering av tvister mellom kontraktspartene skal prinsipielt løses, eller avklares for framtidig løsning, på lavest mulig nivå (prosjektnivå) og skal da forankres i byggemøte. Hvis en ikke kommer til enighet og løsning av saken på prosjektnivå, innenfor en tidsramme på 3 måneder, etter at saken er fremmet, skal saken løftes til samarbeidsmøte hvor byggherrens og entreprenørens ledelse deltar, i tillegg til partenes stedlige prosjektledelse.

Dersom samarbeidsmøtet heller ikke leder til enighet kan de be om bistand fra et ekspertråd. Ekspertrådet bistår partene med å forebygge og løse uenigheter og tvister knyttet til gjennomføringen av kontrakten. Ekspertrådet skal bestå av tre medlemmer. Partene skal bli enige om regler for oppnevning og prosedyrer for arbeidsmåte i ekspertrådet, innenfor rammene av denne avtalen.

Ekspertrådet skal behandle prosjektspesifikke saker, men skal ikke være en del av den daglige gjennomføringen av kontrakten. Ekspertrådet skal heller ikke opptre som mekler mellom partene. Ekspertrådet skal likevel bidra aktivt til at partene under gjennomføringen av kontrakten utarbeider og sikrer nødvendig dokumentasjon for pålitelig tvistebehandling. Det er samarbeidsmøtet som henviser saker til behandling i ekspertrådet. Også ved bruk av ekspertrådet er partene selv ansvarlig for resultatet av arbeidet med tvisteløsning.

For oppnevning av ekspertrådet gjelder følgende dersom partene ikke blir enig om noe annet: Partene skal foreslå ett medlem hver, som skal godkjennes av den andre parten. Deretter velges et tredje medlem som skal fungere som ekspertrådets leder. Dette medlem skal foreslås i samarbeid med de to først utpekte medlemmer og skal godkjennes av begge parter. Alle tre medlemmer skal legge fram erklæring som viser uavhengighet til partene. I utgangspunktet er det naturlig å benytte to erfarne teknisk kyndige medlemmer og en erfaren jurist som leder.

Begge parter skal medvirke til at ekspertrådet holdes løpende orientert om fremdrift og saker til diskusjon, bl.a. ved byggemøte- og særmøtereferater og eventuelle rapporter.

Ekspertrådet skal ha som oppgave å bistå samarbeidsmøtet i spørsmål der det oppstår uenighet i kontraktsspørsmål ved å:

a) gi uformelle råd (diskusjonspartner for samarbeidsmøtet), når begge parter er enige om det. Hensikten er at partene skal rettledes, gjerne på et tidlig stadium før saker utvikler seg til konflikter.

b) gjennomføre prosess for å kunne gi forslag til konkret løsning, etter anmodning fra samarbeidsmøtet. Prosessen skal omfatte begge partenes skriftlige saksframstilling og møter med partene under ledelse av ekspertrådet. Her skal ekspertrådet ta stilling til konflikten, basert på informasjon og dokumentasjon fra partene. Ekspertrådet skal både ta stilling til kravets berettigelse og kompensasjonens størrelse. Ekspertrådets konklusjon med begrunnelse skal være et skriftlig frivillig råd som ikke blir bindende for partene, med mindre begge parter aksepterer rådet.

Dersom samarbeidsmøtet ikke kommer til enighet og det fortsatt er usikkerhet om kravets berettigelse eller kompensasjonens størrelse, gjør byggherren en «midlertidig betaling» til entreprenøren. Den midlertidige betalingen vil være i tråd med ekspertrådets råd, såfremt byggherren ikke er av den oppfatning av at rådet er åpenbart uriktig. Betalingen er midlertidig og gjelder bare fram til sluttoppgjør for kontrakten. Hensikten med en midlertidig betaling er at byggherren så godt det lar seg gjøre, skal oppfylle sin plikt til å betale uomtvistede krav.

Hensikten er videre er å bedre entreprenørens likviditet under gjennomføringen av kontrakten og dermed redusere mulige fremtidige krav, herunder forsinkelsesrente på uavklarte saker.

Etter at entreprenøren har mottatt en eller flere midlertidige betalinger, skal det for alle A-notaer dokumenteres at det ikke samlet er utbetalt mer enn kontrakten totalt kan gi grunnlag for (opprinnelig kontraktssum og godkjente endringer).

Uavklarte saker bringes fram for ekspertrådet så snart som mulig etter at samarbeidsmøtet har avgjort at de ikke kan løse saken. Fra den dato en tvist henvises til ekspertrådet med skriftlig saksframstilling, skal det gå maksimum 30 dager, eller annen frist som partene kan bli enige om, før ekspertrådet meddeler sitt syn.

Partene kan ikke avtale at skriftlige anbefalinger fra ekspertrådet skal unntas offentligheten.

Ekspertrådets skriftlige anbefalinger og midlertidige avgjørelser skal være tilgjengelig for begge organisasjoner tilsvarende andre avgjørelser på prosjektet.

Honorar og øvrige utgifter til ekspertrådet deles likt mellom partene.

Prosess for å fastlegge betalingsforpliktelsers omfang;

«Trappetrinn»	Hva gjøres
Varsel om krav eller krav om endringsordre (KOE)	Frister: Fra denne dato (varsel eller KOE) teller tiden i konfliktløsningstrappa (3 mnd) Entreprenøren varsler i henhold til kontrakt. BH håndterer/svarer ut med endringsordre (EO), eller bestrider hele eller deler av kravet

	<p>Kravoversikt oppdateres Uomtvistet faktureres Omtvistet beløp forsøkes løst gjennom byggemøter/særmøter og dokumentasjon (maks 3 mnd)</p>
<p>Skriftlig oppfordring om å betale omtvistet beløp. Senest 3 mnd etter varsel/KOE</p>	<p>Frister</p> <ul style="list-style-type: none"> - Fra denne dato + 30 dager løper forsinkelsesrenter - Fra denne dato løper foreldelsesfrist <p>BH tar så snart som mulig stilling til oppfordring om å betale. BH gir en skriftlig tilbakemelding på om hele eller deler av kravet er omtvistet</p> <p>Kravoversikt oppdateres Uomtvistet faktureres Omtvistet sak sendes samarbeidsmøtet omgående for videre prosess</p>
<p>Uenighet (oppfordring til å betale) løftes til samarbeidsmøtet</p>	<p>Samarbeidsmøtet kan</p> <ul style="list-style-type: none"> - Enes om at kravet er umodent og avtale videre prosess - Sende saken tilbake til byggemøtet - Løse saken - Be om hjelp fra prosessleder samhandling - Samarbeidsmøtet kan be om ekspertråd. <ul style="list-style-type: none"> o Ikke enighet – «midlertidig betaling». <p>Kravoversikt oppdateres Uomtvistet beløp faktureres Omtvistet beløp behandles videre i årlig gjennomgang.</p>
<p>Årlig gjennomgang av kravoversikt.</p>	<p>En gang per år: Samarbeidsmøtet gjennomgår kravoversikten. Det vurderes om omtvistede krav kan løses.</p> <p>Mulighet for forlengelse av foreldelsesfrist. Om ønskelig kan samarbeidsmøtet enes om "fornyelse" av eksisterende krav. "Fornyelse" innebærer at dato for årlig gjennomgang defineres som «oppstart» for foreldelsesfristen.</p>
<p>Sluttoppgjør</p>	<p>Ved kontraktens slutt sendes en siste skriftlig oppfordring om betaling. Den inneholder en sluttoppstilling av kravoversikten og behandles i prinsippet som en «vanlig» skriftlig oppfordring til å betale. Byggherren har på dette tidspunktet ikke utbetalt mer enn opprinnelig kontraktssum inkludert godkjente endringer (midlertidige utbetalinger tilbakeholdes).</p> <p>Frist for innmelding av siste skriftlige oppfordring om betaling er to måneder jf. 8405 pkt. 33.1</p>

34.2 Tvisteløsning

NS 8405 pkt. 43.2, 43.3 og 43.4 gjelder ikke.

Enhver tvist mellom partene om kontraktsforholdet som ikke løses i minnelighet, avgjøres ved ordinær rettergang.

Anleggsstedets vernetting skal være vernetting for alle søksmål som måtte utspringe av kontrakten.

36. Helse, miljø og sikkerhet (HMS) - generelt

Med HMS menes her summen av ivaretagelse av både sikkerhet, helse og arbeidsmiljø (SHA) samt ivaretagelse av ytre miljø (YM). Disse behandles temavis nedenfor.

Entreprenøren skal drive et systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid, jf. forskrift av 6. desember 1996 nr. 1127 om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (internkontrollforskriften).

Byggherrens forpliktelser følger av den til enhver tid gjeldende Forskrift om sikkerhet, helse og arbeidsmiljø på bygge- eller anleggsplasser (byggherreforskriften).

Alle avtaler med underentreprenører skal inneholde bestemmelser om arbeidets utførelse, forhold på arbeidsstedet, oppfølging og rapportering som anvendt i denne kontrakten.

Byggherren utpeker SHA-koordinator innenfor sin byggherreorganisasjon. SHA-koordinator er «koordinator» etter byggherreforskriften.

Entreprenøren skal uten ugrunnet opphold informere byggherren dersom Arbeidstilsynet eller andre tilsynsmyndigheter har foretatt kontroll eller gitt pålegg om å stoppe arbeidet, utbedre systemfeil eller liknende som gjelder gjennomføring av kontraktarbeidet.

37. Sikkerhet, helse og arbeidsmiljø

37.1 Plan for sikkerhet, helse og arbeidsmiljø, risikovurdering og SHA-plan

Før kontrahering utarbeider byggherren en SHA-plan (plan for sikkerhet, helse og arbeidsmiljø) for kontrakten. Denne skal til enhver tid være oppdatert og være tilgjengelig og kjent for entreprenøren. Planen skal lagres i Interaxo. I tillegg kan den være i utskrevet format.

SHA-organisasjon:

Byggherre:	Drammen kommune, Utbygging og infrastruktur
Prosjektleder:	Drammen kommune Utbygging og infrastruktur v/Tommy Iversen
Koordinator for prosjekteringsfasen (KP):	Drammen kommune Utbygging og infrastruktur v/Erik Sørbye (Norconsult)
Koordinator for anleggsfasen (KU):	Drammen kommune Utbygging og infrastruktur
Hovedbedrift:	Entreprenøren

Risikovurdering i SHA-plan skal bygge på restrisikoreport fra tidligere fase.

Entreprenøren skal sørge for at SHA-planen er kjent hos alle arbeidsgivere og enmannsbedrifter. Arbeidsgivere skal informere sine arbeidstakere, herunder innleide, om planen.

Entreprenøren skal utføre risikovurdering med utgangspunkt i byggherrens risikovurdering i SHA-plan. Entreprenøren skal også vurdere om det er andre risikoforhold enn de byggherren har beskrevet som kan være av betydning, og disse skal meldes byggherren så snart som mulig

Entreprenøren skal levere informasjon fra sitt internkontrollsystem, som er relevant for byggherren, som risikovurderinger, sikker jobbanalyser og annen aktuell informasjon.

Entreprenøren skal utarbeide en plan og tiltaksbeskrivelser for håndtering av risikofylte arbeider.

Entreprenøren skal sørge for at det finnes arbeidsinstruks for aktiviteter som medfører særlig fare for liv og helse. Instruksjoner som finnes i håndbøker fra Statens vegvesen, skal følges med mindre entreprenørens egne instruksjoner er strengere enn Statens vegvesen sine.

Arbeidsinstruksjoner skal forelegges byggherren senest en uke før oppstart av de aktuelle arbeidsoppgavene. Hvilke vurderinger som er gjort skal kunne fremlegges skriftlig. Entreprenøren kan ikke påberope fremleggelse for byggherren som begrensende for sine forpliktelser etter dette punktet. Arbeidsinstruksjoner for risikoutsatte arbeidsoperasjoner skal oppbevares hos entreprenør. Den enkelte virksomhet skal oppbevare alle aktuelle arbeidsinstruksjoner, gjennomgå og informere alle aktuelle arbeidstakere om hvordan disse arbeidsoppgavene utføres på en sikker måte.

Sikker jobbanalyse skal skje så tett opp til utførelse som mulig og involvere de som deltar i arbeidet, og signeres av disse.

37.2 HMS-kort

Entreprenøren skal sørge for at alle som utfører arbeid på kontrakten har gyldig HMS-kort fra og med første dag på arbeidsplassen. Som gyldig HMS-kort regnes kort som beskrevet i «Forskrift om HMS-kort på bygge- og anleggsplasser» med senere endringer. Byggherren har krav på innsyn og kopi av HMS-kort.

Byggherre kan bortvise personer uten gyldig HMS-kort.

Ved unntak skal personens identitet bringes på det rene, sammen med annen dokumentasjon som gir grunnlag for unntak.

Med unntak menes:

- Nyansatte og ansatte som bytter arbeidsgiver og kan fremvise en ordrebekreftelse fra utgiver av HMS-kortet
- Personer på tiltak fra NAV som kan fremvise en bekreftelse fra NAV
- Elever som har praksis som kan fremvise en bekreftelse fra skole
- Flyktninger med introduksjonsprogram som kan fremvise en bekreftelse fra kommune
- Utenlandske arbeidstakere på engangs kortvarige arbeidsoppdrag, dersom det kan fremvises kopi av RF 1198 eller utskrift fra Altinn.no hvor lengde av oppdrag fremgår
- Ferievikarer som kan fremvise dokumentasjon på arbeidsforholdets lengde

37.3 Førings av oversiktsliste

SHA-koordinatoren skal til enhver tid ha oversikt over alle som utfører arbeid på arbeidsstedet. For at byggherren skal kunne ivareta denne oppgaven på en tilfredsstillende måte, skal entreprenøren daglig føre oversiktsliste.

Personer som leverer varer, og andre som i kortere perioder befinner seg innenfor arbeidsområdet uten å delta i kontraktsarbeidet, omfattes ikke av disse bestemmelsene.

37.4 Hovedbedrift og samordningsansvar

Entreprenøren er hovedbedrift med ansvar for samordningen av de enkelte virksomheters helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i henhold til arbeidsmiljøloven og internkontroll forskriften.

Den person som ivaretar samordningsansvaret klarlegges i samhandlingsfasen, og navnet tas med i SHA-planen.

Entreprenøren har ansvaret for inntakskontroll på byggeplassen. Dette ansvaret kan ikke delegeres. Ved inntakskontrollen skal det som minimum foretas en utsjekk av nødvendig dokumentasjon eksempelvis kompetansebevis og sertifikater for maskinførere, byggebransjens HMS-kort, lovpålagt HMS-opplæring. Det skal gis informasjon om SHA-planen, samt resultatet av samhandlingsprosessen.

Dersom byggherrens egne arbeidstakere i perioder oppholder seg innenfor kontraktens naturlige arbeidsområde, er entreprenøren ansvarlig for samordning av verne- og miljøarbeidet.

Dersom det oppstår tilfeller med flere samtidige entrepriser på samme sted, vil en av entreprenørene i de aktuelle entreprisene bli utpekt til hovedbedrift etter Arbeidsmiljøloven og Internkontrollforskriften. Dette innebærer at hovedbedriften sørger for at det tas hensyn til andre virksomheter på eller i nærheten av bygge- eller anleggsplassen.

Det kan avtales, og skal i så fall dokumenteres, at en annen av byggherrens kontraktsparter midlertidig utpekes til hovedbedrift for et avtalt tidsrom.

Byggherren sender inn forhåndsmelding til Arbeidstilsynet senest en uke før arbeidene starter. Entreprenøren skal sørge for at forhåndsmeldingen, med ajourført oversikt over alle virksomheter, til enhver tid henger oppe godt synlig på bygge- eller anleggsplassen.

37.5 Besøkende til anleggsområdet

Den som mottar besøk er ansvarlig for å varsle byggherre og hovedbedrift før de får adgang til bygge- og anleggsområdet. Vedkommende er ansvarlig for at besøkende er gjort kjent med sikkerhetsregler samt bruk av verneutstyr etc.

Alle besøkende til bygge- og anleggsområdet skal følge kravene til personlig verneutstyr.

37.6 Opplæring og kompetanse

Entreprenøren skal sørge for at det gis opplæring i risiko og helsefarer ved utførelse av kontraktsarbeidet.

Entreprenøren skal utarbeide instruks og om nødvendig gi opplæring i bruk av personlig verneutstyr.

Kvalifikasjoner og gjennomført opplæring skal dokumenteres. Slik dokumentasjon skal være tilgjengelig for hovedbedrift.

Følgende krav til dokumentert opplæring gjelder for alle som utfører arbeid på kontrakten:

1. Sikkerhetsopplæring tilpasset kontrakten
2. Kurs i henhold til håndbok N301 Arbeid på og ved veg, vedlegg 2 Opplæring
 - 2.1 Kurs for alle som skal utføre arbeid på veg
 - 2.2 Kurs for ansvarshavende
 - 2.3 Kurs i manuell trafikkdirigering for de som dirigerer
3. Grunnleggende førstehjelpskurs med praktisk øvelse i hjerte- og lungeredning

Dokumentasjon på opplæring i førstehjelp har en gyldighet på fem år. For øvrig opplæring hvor gyldighetstid ev. ikke framgår av dokumentasjonen, er gyldighetstid fem år.

37.7 Arbeidstid

Byggherren skal til enhver tid holdes orientert om arbeidstidsordninger og vaktplaner som benyttes. Alle arbeidstakere som skal utføre arbeid som inngår i disse planene, skal underlegges samme krav til arbeidstid. Dette gjelder også arbeid som utføres av enmannsbedrifter, arbeidstakere i ledende stillinger og arbeidstakere i særlig uavhengig stilling som utfører kontraktsarbeid.

Arbeidstidsordninger godkjent av Arbeidstilsynet eller fagforening med innstillingsrett, skal umiddelbart sendes byggherren sammen med forsvarlighetsvurdering.

Det er ikke tillatt å ta i bruk en arbeidstidsordning før ordningen er formelt godkjent.

37.8 Personlig verneutstyr og vernetøy

Entreprenør skal utarbeide instruks for personlig verneutstyr og vernetøy, og gi opplæring i bruk.

Minstekrav til vernetøy

- Lang vernebukse og verne-vest eller -jakke. Alternativt kan kjeledress benyttes.
- Synbarhetstøy i klasse 3 etter NS-EN ISO 20471:2013 Svært synlig vernetøy – Prøvetakingsmetoder og krav.

Krav til vernetøy - synbarhetstøy kan ikke fravikes.

Minstekrav til verneutstyr

- Hjelm (NS-EN 397)
- Vernesko
- Vernehansker
- Vernebriller eller øyevern
- Hørselvern skal alltid benyttes ved støy over 80 dB

Alt verneutstyr skal være CE-merket.

Minstekrav til verneutstyr skal ikke fravikes utenom helt spesielle forhold.

Dersom bruk av en gitt type verneutstyr medfører økt risiko, kan kravet fravikes under forutsetning av at det er gjennomført en dokumentert risikovurdering.

Dersom det er åpenbart unødvendig med verneutstyr, kan kravet også fravikes i enkelte, spesifiserte situasjoner. Fravik skal dokumenteres i en risikovurdering og være samstemt med entreprenørens instruks.

Omvisning for eksterne

Besøkende skal følge kravene til verneutstyr og vernetøy for området de skal besøke. Kravene til verneutstyr og synbarhetsbuks kan fravikes for besøkende når det er iverksatt tiltak som fjerner aktuell risiko. Vurdering og tiltak dokumenteres.

37.9 Kjemiske produkter

Det skal brukes kjemiske produkter som er så lite helse- og miljøskadelige som mulig. Entreprenøren skal utarbeide rutiner som sikrer substitusjonsplikten og korrekt håndtering av alle kjemiske produkter som skal benyttes, fra inntransport fra underleverandør, mottak, håndtering og intern transport, lagring, uttak fra lager og bruk.

Entreprenøren skal ha sikkerhetsdatablad for de kjemiske produkter som blir oppbevart eller brukt. Oversikten skal være ajourført.

Sikkerhetsdatablad for de kjemikalier som er i bruk skal være tilgjengelig på brukerstedet. Verneombudet skal ha tilgang til et ajourført stoffkartotek for sitt ansvarsområde.

37.10 Sikring av arbeidsstedet

Hovedbedriften skal innarbeide rutiner som sikrer at uønskede hendelser ikke skjer på grunn av arbeider som omfattes av denne kontrakten. Det skal tas spesielt hensyn til barn, naboer og myke trafikanter.

37.11 Orden og renhold

Rengjøring av utstyr skal kun skje på en måte og på et sted som ikke utsetter trafikanter, naboer, arbeidere eller andre for fare eller er til sjenanse eller skade for omgivelsene.

37.12 Vernerunder

Entreprenøren skal gjennomføre vernerunder minst en gang hver 14. dag i kontraktperioden. Byggherren skal ha innkalling til vernerunder og skal ha anledning til å delta på disse. Byggherren skal ha kopi av alle protokoller fra slike vernerunder.

Entreprenøren skal innen 5 hverdager etter at vernerunden er gjennomført, oversende referatet til byggherren.

37.13 Merking og kontrollrutiner

Alt teknisk utstyr som kreves å være CE-merket, skal være merket. Alt sertifikatpliktig utstyr skal være sertifisert og kontrollert iht. gjeldende bestemmelser og være utstyrt med oblat og dokumentasjon for årlig kontroll. Alle samsvarserklæringer, sertifikater, kontroll- og instruksjonsbøker skal foreligge før utstyret tas i bruk, og fremlegges på forespørsel eller kontroll.

37.14 Spesielle krav knyttet til sikkerhet, helse og arbeidsmiljø

Maskiner som arbeider i område der det er fare for gjenstående udetonert sprengstoff, skal være utstyrt med sikkerhetsglass i henhold til EN-standarder EN-1063 og EN-13123. Fareområde vil spesielt være der det foregår bergrensk, pigging, utlasting i skjæring, i grøft og ved stuff.

Angivelse gitt over er ikke uttømmende. Kravet gjelder også maskiner som benyttes der operatør i maskinen utsettes for fare i form av glass-eksponeringsflater mot fareområde for udetonert sprengstoff.

38. Ytre miljø

38.1 Oppfølging av ytre miljø i kvalitetsplanen

Entreprenøren skal i sin kvalitetsplan redegjøre for prosedyrer som dekker:

- Oppfølging av gjeldende regelverk for sin virksomhet
- Hindre utilsiktede utslipp

Entreprenør skal utarbeide beredskaps- /varslingsplan for ytre miljø. Entreprenøren skal orientere alle egne arbeidstakere og underentreprenører om planens plassering og innhold. Entreprenøren skal forholde seg til byggherrens miljøsaneringsplan, miljøoppfølgingsplan samt byggherrens avfallsplan for rivearbeidene og tillatelse fra Statsforvalter vedrørende arbeid i elva. Hvis avfallsplanen for riveobjektet ikke er utarbeidet av byggherren, skal den inkluderes i avfallsplanen for anlegget ellers.

Entreprenøren skal søke å fremme klimavennlige løsninger og innrette anleggsvirksomhet på en måte som bidrar til å redusere miljøbelastningen.

Entreprenøren skal organisere sine arbeidere slik at risiko for miljøulykker (for eksempel utslipp til vann, jord eller luft) reduseres. Drivstofftanker og påfyllingssteder skal sikres mot utslipp til grunnen ved at de plasseres på fast dekke. Absorpsjonsmaterialer skal være tilgjengelig på påfyllingssteder. Uhell med spill av olje eller kjemikalier og andre hendelser som kan skade miljøet, skal registreres og rapporteres.

38.2 Miljøkrav

Entreprenøren skal utarbeide en miljøstyringsplan. Entreprenør skal på forespørsel kunne redegjøre for oppfølging av miljøstyringsplanen og aktuelle iverksatte miljøtiltak.

Entreprenør skal innhente, og på forespørsel kunne fremlegge, miljødokumentasjon /miljødeklarasjoner for alle byggematerialer som er valgt av entreprenøren.

Entreprenøren skal etablere tilfredsstillende systemer for vurdering av farlige kjemikalier med sikte på substitusjon (utskiftning). Substitusjonsplikten innebærer at alle som bruker eller planlegger å bruke produkter med stoffer som kan være en risiko for helse og miljø, har plikt til å vurdere om det er mulig å bruke mindre farlige alternativer, jfr. produktkontroll-lovens § 3a. Veiledning for gjennomføring finnes i følgende hefte "[Vurdering av helse- og miljøfarlige stoffer på byggeplasser](#)" og/eller www.byggemiljo.no.

38.3 Hensyn til omgivelsene

Entreprenøren skal under arbeidets gang ta hensyn til omgivelsene, slik at ikke naboer og berørte parter sjeneres unødige av støy, støv, rystelser, utslipp og avfall etc. I samarbeid med byggherren skal entreprenøren bidra til løpende informasjon til berørte parter.

Entreprenøren skal sikre at omgivelser og tilstøtende vegnett ikke påføres ulemper i form av støv og tilsøling av vegger som følge av kontraktsarbeidene.

Entreprenøren skal følge retningslinjer fra Klima- og Miljødepartementet T-1442 pkt. 4.2 som setter støygrenser for større arbeider og pkt. 4.3 som setter støygrenser for mindre arbeider, og om nødvendig kontakte ansvarlig myndighet (kommunelege e.l.), og eventuelt søke om tillatelser og dispensasjoner.

Der det finnes andre, lokale retningslinjer enn de som framgår, og som er strengere enn T-1442 og/eller T-1520, skal disse følges.

Det kan være samspillseffekter mellom støy og luftforurensning som øker plager og helse-risiko. Dersom området er utsatt for støynivåer over grenser, som er satt i tabell i støy-retningslinje T-1442, bør det derfor tas ekstra hensyn i planleggingen.

Det skal tas forholdsregler for å unngå spredning av uønskede fremmede organismer og smittestoffer, både gjennom flytting av vann eller jord samt bruk av utstyr eller masser som kan ha vært i kontakt med uønskede arter og smittestoffer.

38.4 Tømmer og treprodukter

Entreprenøren skal sørge for at tømmer og treprodukter som benyttes i kontraktsarbeidene ikke er tilknyttet ulovlig hogst eller treprodukter.

38.5 Avfallshåndtering

- 1) Alt avfall* skal leveres til avfallsmottak godkjent av forurensningsmyndighetene eller disponeres på annen lovlig måte. Frest eller oppgravd asfalt som ikke gjenbrukes i kontraktsarbeidet skal leveres til mottak registrert under Kontrollordningen for asfaltgjenvinning – KFA.
- 2) Avfallsplan* og sluttrapport* skal utarbeides av entreprenøren og leveres byggherren.
- 3) Sorteringsgrad for entreprenørens eget produksjonsavfall skal være minimum 80 %. Sorteringsgrad er andel kildesortert avfall (i vekt) av alt avfall. Avfallet skal sorteres på arbeidsstedet. Normalt skal det sorteres i følgende fraksjoner; farlig avfall, metall, betong, treverk, plast, papp og papir og EE – avfall med mindre annet er angitt i kontrakten. Asfalt, forurenset masse og overflødige rene naturlige masser skal holdes utenfor ved beregning av sorteringsgraden.
- 4) Ved innlevering av farlig avfall* der avfallet er en del av produksjonsarbeidene, skal entreprenøren elektronisk deklare avfallet med sitt organisasjonsnummer i Miljødirektoratets portal for avfallsdeklarerer. Byggherrens organisasjonsnummer skal inn i merknadsfeltet. Byggherre skal ha kopi av deklarasjonsskjemaet.
- 5) For avfall produsert gjennom kontraktsarbeidet skal det gjennomføres en basiskarakterisering* før deponering finner sted.
- 6) Levert avfall dokumenteres i månedsrapport

** For definisjoner, se avfallsforskriften og byggteknisk forskrift (TEK17) til Plan- og bygningsloven.*

38.6 Kontraktsarbeidenes klimagassutslipp

38.6.1 Generelt

Entreprenøren skal levere kontraktsgjenstanden innenfor rammen av byggherres klimagassbudsjett. Dette gjelder også for løsninger som velges i kontraktgjennomføringen.

Kravene til bruk av klimagassbudsjett og klimagassregnskap gjelder gjennom hele prosjekterings- og utførelsesfasen.

Klimagassbudsjett og klimagassregnskap er verktøy som entreprenøren skal bruke for å henholdsvis beregne fremtidige klimagassutslipp, og dokumentere og rapportere reelle klimagassutslipp ved gjennomføringen av kontrakten. Entreprenøren skal bruke VegLCA i utarbeidelsen av både klimagassbudsjettet og klimagassregnskapet. Ved overlevering til byggherre må formatet være i Excel. Analyseperioden må være 60 år. Klimagassbudsjettet skal være transparent, kunne kontrolleres, etterprøves og vise hvordan entreprenørens valg reduserer klimagassutslippet.

38.6.2 Miljødeklarasjon. Environmental Product Declaration (EPD)

Entreprenøren skal levere prosjektspesifikk EPD (Environmental Product Declaration) for følgende materialer:

- Asfalt
- Konstruksjonsbetong
- Armeringsstål
- Konstruksjonsstål

I tillegg skal entreprenøren levere EPD for alle øvrige produkter hvor det finnes EPD.

Alle EPD-er skal så langt som mulig være prosjektspesifikke og gjøres tilgjengelig for byggherren i dokumenthåndteringssystemet før produktet tas i bruk.

EPD skal være i henhold til EN 15804 og godkjent av medlemmer av Eco-plattform, blant andre EPD-Norge, Environdec og IBU.

38.6.3 Entreprenørens klimagassbudsjett, -regnskap, avvik, rapportering, mv.

Entreprenørens klimagassbudsjett

Entreprenøren skal lage et eget klimagassbudsjett som legges frem på samhandlingsmøte.

Det skal dokumenteres hvilke alternative løsningsvalg som kan bidra til reduksjon av klimagassutslipp, som maskiner, utstyr, materialer, metoder og løsninger som gir lavest mulig klimagassutslipp. Dette skal gjøres hvert samarbeidsmøte, jf. C2 punkt 12. Entreprenøren skal på et hvert tidspunkt søke å velge det som gir lavest mulig klimagassutslipp. De valgene som tas, skal dokumenteres i entreprenørens klimagassbudsjett.

Klimagassregnskap og utslippsrapport

Entreprenøren skal gjennom hele kontraktsperioden føre regnskap over klimagassutslipp i VegLCA og rapportere til byggherren hver måned (utslippsrapporten) som et vedlegg til R19 - HMS-månedrappport. Utslippsrapporten skal oppgi energiforbruket i måneden. Entreprenøren skal også redegjøre for, og begrunne, eventuelle avvik av betydning fra byggherres klimagassbudsjett, samt redegjøre for forslag til tiltak. Utslippsrapporten skal føres på skjema utarbeidet av byggherren slik at byggherren kan kontrollere og etterprøve den; byggherren skal kunne vurdere risiko for overskridelse av sitt klimagassbudsjett og behov for tiltak. Skjema utarbeidet av byggherren skal alltid benyttes.

Entreprenøren skal ved ferdigstillelse av kontraktsarbeidet fremlegge et endelig klimagassregnskap.

Utslippsberegningene i klimagassregnskapet skal være basert på prosjektspesifikke beregnings- og utslippsfaktorer som nevnt i VegLCA. Disse prosjektspesifikke beregnings- og utslippsfaktorene må være godkjent av byggherren. Dersom det ikke finnes slike faktorer, må standardfaktorene i byggherrens klimagassbudsjett, i VegLCA, benyttes.

38.7 Kjøretøy og maskiner

Alle maskiner og utstyr som skal brukes i kontrakten skal være utstyrt med registreringsmerke med QR-kode og være registrert i maskinregisteret (www.reginn.no). Drammen kommune skal gis elektronisk innsyn i registeret for å kunne utøve sanntidskontroll og få oversikt over entreprenørens og underentreprenørens registrerte maskiner og utstyr.

Alle dieseldrevende kjøretøy og maskiner som benyttes i kontrakten, skal ha henholdsvis EURO 6 og STEG 4 godkjennelse. Kjøretøy og maskiner skal være registrert i Maskinregisteret.

Entreprenøren skal månedlig rapportere på energiforbruket, minimum elektrisitets- og dieselforbruk. Diesel skal rapporteres i avgiftsfri og diesel med veibruksavgift. Tall skal rapporteres som liter forbrukt. Prosjekter som bruker rent biodrivstoff skal rapportere på dette.

38.8 Spesielle krav knyttet til ytre miljø

Alle maskiner skal være utstyrt med egnet absorpsjonsmiddel, slik at trafikkfarlig søl som oljelekkasjer og lignende kan samles opp umiddelbart.

39. Fellesbestemmelser for SHA og YM

39.1 Beredskapsplan og øvelser

Målet med planen er at alle skal være best mulig forberedt til å håndtere en uønsket hendelse på arbeidsstedet. Planen skal være gjort kjent blant alle som utfører arbeid på kontrakten, og være tilgjengelig for disse.

Entreprenøren skal utarbeide en plan som minst skal inneholde:

- Beredskapsrutiner for ulykker, brann, forurensning og andre uønskede miljøhendelser inklusive hyppighet av øvelser
- Eventuelle andre eksisterende beredskapsplaner
- Ressurser og materiell til bruk ved ulykker, brann og utslipp
- Varslingsplan

Beredskapsrutiner skal bygge på kontraktens risikovurdering og føringer i eksisterende beredskapsplan. Transportevakuering samt avsperring i forbindelse med en uønsket hendelse skal framgå spesielt.

Planen skal gi oversikt over nødvendige ressurser, det vil si førstehjelpsutstyr og beredskapsmateriell (brannslukningsapparat, oppsugingsmiddel osv.), samt oversikt over tilgjengelige telefoner. Alle som utfører arbeid på kontrakten, skal ha tilgang til egnet kommunikasjonsutstyr.

Varslingsplanen inngår i kontraktens SHA-plan, og skal også inkludere varslingsplan for uønskede hendelser knyttet til ytre miljø. Varslingsplanen skal skjematisk vise hvem som skal varsle og hvem som skal varsles.

Plan for håndtering av uønskede hendelser skal inneholde en oversikt over hvem som skal delta i og lede gjennomgangen med berørt personell etter en alvorlig hendelse (debrifing).

Rutinene for beredskap, som omtalt i dette punktet, skal gjennomgås grundig i forbindelse med et byggemøte tidlig i kontraktperioden. For større eller risikofylte kontrakter skal det i tillegg holdes minst en beredskapsøvelse tidlig i kontraktperioden. Beredskapsøvelsen skal tilpasses en tenkelig uønsket hendelse for kontraktarbeidet.

Etter en alvorlig hendelse, skal det gjennomføres debrifing for berørt personell.

39.2 Rapportering og oppfølging av avvik og uønskede hendelser

Alle uønskede hendelser eller avvik skal registreres i Interaxo.

Entreprenørens rapportering av arbeidsulykker, yrkesskader og andre uønskede hendelser skal skje etter følgende retningslinjer:

Hva Rapporteres	Når rapporteres	Til hvem	Rapportform til byggherren
Alvorlige ulykker i forbindelse med arbeid (konsekvensklasse K5 og K4)	Når det skjer	Politi Arbeidstilsynet Byggeleder DSB ved sprengningsulykker og elektrisitetulykker Brannvesenet ved brann og forurensningsulykker Verneombud Pårørende (politiet varsler ved dødsulykke)	Muntlig i første omgang, deretter skriftlig ³⁾

Øvrige ulykker (konsekvensklasse K3, K2 og K1)	Senest innen 48 timer	Byggeleder DSB i tillegg til Arbeidstilsynet ved sprengningsulykker og elektrisitetsulykker Verneombud	Skriftlig ³⁾
Nestenulykker	Senest innen 14 dager	Byggeleder	Skriftlig ³⁾
Alvorlige nestenulykker (konsekvensklasse K5 og K4)	Når det skjer	Byggeleder	Muntlig i første omgang, deretter skriftlig ³⁾
Yrkessykdom eller yrkesskade	Når det blir konstatert ¹⁾	Arbeidstilsynet Byggeleder ²⁾	Skriftlig

1) Benyttes til forebyggende arbeid

2) Bare når arbeidstaker samtykker og sykdommen er relevant for arbeid i denne kontrakten.

3) Rapportering gis ved bruk av

Begrepsforklaring

DSB: Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap

Nestenulykke: Uønsket hendelse som under litt andre omstendigheter kunne ha resultert i skade på personer, miljø eller materielle verdier

Ulykke: Uønsket hendelse som resulterer i utilsiktet skade på personer, miljø eller materielle verdier, eller fører til produksjonstap

39.3 Byggherrens sanksjonsrett

Ved manglende bruk av påbudt personlig verneutstyr, eller andre brudd den enkelte arbeidstaker svarer for, vil det først bli gitt skriftlig advarsel, deretter skriftlig bortvisning fra arbeidsstedet.

Dersom entreprenøren eller hans kontraktsmedhjelpere unnlater å utarbeide sikkerhetsrutiner eller å etterkomme anvisninger for å ivareta SHA eller YM, kan byggherren iverksette følgende tiltak:

1. Stanse arbeidet som er berørt av kontraktsbruddet inntil forholdet er brakt i orden. Dersom forholdet gjelder YM fastsettes en kort frist for iverksetting av tiltak. Dette gir ikke entreprenøren rett til godtgjørelse for de merkostnader dette måtte påføre ham.
2. Ved gjentatte brudd på ivaretagelse av SHA i tillegg til å stanse arbeide kan byggherren ilegge en økonomisk sanksjon på kr. 15 000 pr. forhold.
3. Dersom forholdet gjelder YM og ikke er rettet innen fastsatt frist, kan byggherren selv sørge for å få tiltak gjennomført eller iverksatt for entreprenørens regning.

40. Byggherrens økonomiske krav knyttet til entreprenørens kontraktsbrudd begrenses ikke til kontraktens gjenstand, men omfatter også brudd på kontraktsbestemmelser knyttet til SHA og YM.

Ved gjentatte brudd på kontraktsbestemmelsene om HMS kan entreprenøren bli utelukket fra fremtidige kontrakter med Drammen kommune. Der entreprenøren er et arbeidsfellesskap (leverandørgruppe) gjelder utelukkelsen begge deltagerne eller alle der det er flere enn to.

41. Forbedringer og utviklingsarbeider

Der partene har forslag til alternative løsninger som gir besparelser, uten verdiforringelse for prosjektet, tas dette opp skriftlig, på samarbeidsmøte eller på byggemøte.

Som incitament til endringer, utviklingsprosjekter mv. som fører til besparelse i forhold til kontrakt, fordeles differensen mellom kontraktens utførelse og avtalt utførelse likt mellom byggherre og entreprenør, etter at hver av partene har fått dekket sine utgifter til omprosjektering. Byggherren avgjør hvilke forslag som kommer til utførelse.

Der partene blir enige om at utviklingsarbeider skal gjennomføres, opprettes egne tilleggsavtaler om dette. Dette kan også være aktuelt for utviklingsarbeid dersom det ikke fører til besparelse for denne kontrakten.

Hvis anleggets tekniske verdi endres, skal denne endringen avregnes før besparelsen fordeles. Normal omprosjektering fra byggherrens side som følge av endrede krav, ønsker, avvikende grunnforhold mm. omfattes ikke av denne avtalen.

42. Sluttevaluering

Oppdragsgiver vil evaluere gjennomføringen av kontrakten når kontrakten er avsluttet. Leverandøren må vederlagsfritt fylle ut evalueringsskjema og/eller stille til evalueringsmøte ifm avvikling/avslutning av kontrakten.

43. Tekniske krav

43.1 Tekniske rammebetingelser

43.1.1 Forholdet mellom generell og spesiell ytelsesbeskrivelse – prising av ytelsene

Drammen kommune har visse krav til utførelse av entreprisearbeider som er felles for kommunens entreprisekontrakter.

43.1.2 Drammen kommunes normer og retningslinjer

Entreprenøren, aktuelle underentreprenører og leverandører skal kjenne til og følge offentlige forskrifter relevante for arbeidene.

Entreprenøren, aktuelle underentreprenører og leverandører skal også kjenne til/gjøre seg kjent med normer og retningslinjer som gjelder for arbeider i Drammen kommune og som er relevante for kontrakten.

Beskrivelse og tegninger er basert på Drammen kommunes normer og retningslinjer (herunder gatenorm, graveinstruks og VA-norm) og det forutsettes at entreprenøren har kjennskap til relevante kapitler i normene ved prising av arbeidene. Det gjøres oppmerksom på at disse normene kan være «strengere» enn forskriftsfestede krav.

43.1.3 Ansvarsrett iht. Plan- og bygningsloven

Ved gjennomføring av tiltak som er søknadspliktige iht. Plan- og bygningsloven, skal entreprenøren ha funksjonen ansvarlig utførende (UTF) og oppfylle Plan- og bygningslovens krav til ansvarlig foretak for de aktuelle arbeidene, jf. Plan- og bygningsloven. kap. 23 og Byggesaksforskriften (SAK10). Foretaket må på forespørsel dokumentere at kravet er oppfylt.

43.1.4 Krav til maskiner, utstyr og mannskap

Entreprenøren er ansvarlig for at de til enhver tid har tilgang til de maskiner og utstyr som er nødvendig for en forsvarlig og effektiv utførelse av kontrakten. Alt mannskap som utfører arbeid i kontrakten skal ha den nødvendige formelle og reelle kompetansen til å sikre en faglig forsvarlig utførelse av kontraktsarbeidene, herunder inneha nødvendige godkjenninger,

sertifiseringer, sertifikater o.l. Forholdene skal på forespørsel dokumenteres. Maskiner skal være registrert i Maskinregisteret.

43.1.5 Trafikkavvikling og arbeidsvarsling

All arbeidsskilting, sikring og provisorisk skilting er entreprenørens ansvar og skal utføres iht. «Arbeidsvarsling», håndbok N301 utgitt av Vegdirektoratet. I tillegg gjelder Graveinstruks for Drammen.

Skilting og trafikkreguleringer skal kun utføres iht. godkjent skiltplan. Denne skal være godkjent av Drammen kommune, for kommunale veier og Viken fylkeskommune / Statens vegvesen for fylkes- og riksveier før arbeidene starter. Godkjenningen skal dokumenteres overfor byggherren.

Entreprenøren er ansvarlig for å sende nødvendige søknader om omlegging av seilingsled, innsnevring av elveløp, stengning av elveløp, nødvendige sikringstiltak for arbeid i elva etc. Dette skal være godkjent av Drammen havn før arbeidene igangsettes. Godkjenningen skal dokumenteres overfor byggherren.

Entreprenøren er ansvarlig for skiltingen og må supplere dersom skilt blir fjernet. Ved manglende skilting og oppmerking vil byggherren straks stoppe arbeidene inntil manglene er utbedret. Entreprenøren skal til enhver tid sørge for at skiltene er rene og ha rutiner for skiltkontroll. Entreprenøren plikter å etterse skilter og sperremateriell også i helger og ferier.

Entreprenøren skal til enhver tid ha en skiltansvarlig på anlegget når arbeidene pågår og som skal være tilgjengelig pr. telefon når det ikke er aktivitet på anlegget. Skiltansvarlig må ha gjennomgått kurs i arbeidsvarsling iht. reglene i Statens vegvesens håndbok N301.

For øvrig gjelder følgende generelle krav:

- Kjørebanelen skal til enhver tid være fri for stein, jord og søle fra anlegget. Kjørebanelen skal renholdes regelmessig og støvdempes ved behov.
- Ved vinterarbeid, er entreprenøren ansvarlig for nødvendig snørydding og strøing av anleggsområdet og den strekningen av veisystemet hvor brøyteentreprenøren ikke kommer frem med normal redskap pga anleggsvirksomheten.
- Riggområdet og området rundt grøfter og byggegrøper skal avsperras med kontinuerlige nettinggjerd, h=2,0 m. New Jersey elementer eller tilsvarende skal settes opp som sikring mellom anleggsareal og trafikkert areal. Sperringene bues av i endene. De kan brytes i punkter for ut-/innkjøring med anleggsmaskiner. Sperreelementer i serie skal være festet til hverandre slik at de virker som en kontinuerlig sperre også ved påkjørsel.
- Gående skal sikres spesielt, både mot anleggsarbeidet og mot annen trafikk.
- Skilt og sperremateriell skal være plassert ut før arbeidene starter.
- Anleggsområdet skal være avstengt når det ikke pågår anleggsarbeider.

43.1.6 Registrering av bygninger og konstruksjoner

Byggherren vil besørgende nødvendige registreringer før arbeidene tar til.

Entreprenør skal selv stå for leie og drift av nødvendige rystelsesmåler(e).

Nærmere beskrivelse fremgår i egen post i mengdebeskrivelsen.

43.1.7 Eksisterende grøntanlegg og private eiendommer

Eksisterende grøntanlegg og private eiendommer utenfor anleggsområdet skal ikke berøres av anleggsarbeidene.

Skader på privat eiendom, eksisterende grøntanlegg og vegetasjon utenfor anleggsområdet er entreprenørens ansvar.

Entreprenøren skal i god tid innhente tillatelse fra byggherren dersom det viser seg at trær og busker må felles utenfor prosjekterte grøfter og byggegroper. Når trær og busker må felles på privat grunn, skal eier alltid forespørres om han ønsker å beholde tømmer / ved eller om det skal fjernes fra anleggsområdet.

All istandsetting som entreprenøren skal prise, fremgår i spesifiserte poster i mengdefortegnelsen.

44. Fremdrift og frister

44.1 Frister

Ved overskridelse av ferdigstillingsfristen vil det bli krevd dagmulkt.

Tilsvarende vil det ved overskridelse av dagmulktsbelagte delfrister bli krevd en dagmulkt.

Følgende delfrister og sluttfrist gjelder:

Riving av heis ferdigstilles innen 25. juni 2022.

Riving av «innhengt spenn» på eksisterende bru, mellom akse P4 og P5, ferdigstilles innen 25. juni 2022.

Ferdigstilling av heis innen 28. april 2025.

Ferdigstillelse av komplett bybru, ibrukstakelse og overtakelse av samtlige kontraktsarbeider, med unntak av

- Honnørbrygge ved midlertidig bru
- Riving av eksisterende pilarer ned til elvebunn for gammel bybru
- Riving av pelehoder og peler ned til elvebunn for midlertidig bru
- Nedrigg og tilbakeføring av Holmennokken

Ferdigstilles innen 15. august 2025.

Åpning av bybrua for ordinær trafikk 15. august 2025.

Ferdigstillelse av Honnørbrygge ved midlertidig bru innen 1. november 2025

Overtakelse av kontraktsarbeider / sluttfrist.

Ferdigstillelse og overtakelse av resterende kontraktsarbeider herunder riving av eksisterende pilarer ned til elvebunn for gammel bybru, riving av pelehoder og peler ned til elvebunn for midlertidig bru og nedrigg og tilbakeføring av Holmennokken innen 1. juni 2026.

Det tillates ikke arbeider i elva utenfor spunkasser i perioden 15. mai til 15. september. Det tillates heller ikke midlertidig konstruksjoner i elva i samme tidsperiode, med unntak av spunkasse for akse 7 eller akse 8 samtidig med spunkasse for akse 9.

Følgende frister er dagmulktsbelagte:

Delfrist nr 1

Riving av heis og «innhengt spenn» mellom akse P4 og P5

Frist: 25. juni 2022.

Delfrist nr 2

Ferdigstilling av heis.

Frist: 28. april 2025

Delfrist nr 3

Ferdigstilling av komplett bybru, ibrukstakelse og overtakelse av samtlige kontraktsarbeider med unntak av

- Honnørbrygge ved midlertidig bru
- Riving av eksisterende pilarer ned til elvebunn for gammel bybru
- Riving av pelehoder og peler ned til elvebunn for midlertidig bru
- Nedrigg og tilbakeføring av Holmennokken

Ferdigstilles innen 15. august 2025

Åpning av bybrua for ordinær trafikk 15. august 2025.

Delfrist nr 4:

Ferdigstilling av Honnørbrygge ved midlertidig bru.

Frist: 1. november 2025.

Overtakelse av kontraktsarbeider / sluttfrist:

Ferdigstilling og overtakelse av resterende kontraktsarbeider herunder riving av eksisterende pilarer ned til elvebunn for gammel bybru, riving av pelehoder og peler ned til elvebunn for midlertidig bru og nedrigg og tilbakeføring av Holmennokken.

Frist: 1. juni 2026.

Administrative leveranser som er dagmulksbelagte er følgende:

- Levering av kvalitetsplan, jfr. pkt 18, 4 uker etter at avtalen er undertegnet av begge parter.
- Levering av Miljøstyringsplan, jfr. pkt 38, 4 uker etter at avtalen er undertegnet av begge parter.
- Levering av SHA-plan, riggplan og beredskapsplan for SHA. SHA-plan skal leveres innen 3 uker etter at avtalen er undertegnet av begge parter.
- Levering av fremdriftsplan innen 3 uker fra kontraktsinngåelse jfr pkt 22

44.2 Dagmulkt (NS 8405 pkt. 34)

Pkt 34.3 "Dagmulks størrelse", første ledd utgår og erstattes av følgende bestemmelse:

Er ikke annet avtalt, skal dagmulkten per hverdag ved overskridelse av frister utgjøre:

- Overtakelse av kontraktsarbeidene / sluttfrist: NOK 100.000,-.
- Delfrist nr 1 Riving av heis og «innhengt spenn»: NOK 200.000,- .
- Delfrist nr 2 Ferdigstilling av heis: NOK 100.000,-.
- Delfrist nr 3 Ferdigstilling av komplett bybru: NOK 200.000,-.
- Delfrist nr 4 Ferdigstilling av Honnørbrygge ved midlertidig bru: NOK 100.000,-.
- Levering av kvalitetsplan: NOK 25.000,-.
- Levering av miljøstyringsplan: NOK 25.000,-.
- Levering av SHA-plan, riggplan og beredskapsplan for SHA: NOK 25.000,-.
- Levering av fremdriftsplan: NOK 25.000,-.

Dersom forsinkelsen skyldes forsinkelser i tiltransporterte entrepriser, er dagmulkens størrelse per hverdag 1 ‰ av kontraktssummen for den aktuelle tiltransporterte entreprisen.

45. Andre bestemmelser

45.1 Riggplass

Entreprenøren skal utarbeide en riggplan for anleggsområdet, som skal oversendes byggherren senest 3 uker etter kontraktsinngåelse.

Planen skal inneholde kart og en beskrivelse for relevante forhold på anleggsområdet.

- Inngjerding og porter
- Kontor, spise- og skiftebrakker
- Beredskapsutstyr
- Områder for lagring av materiell
- Områder for lagring av farlig stoffer
- Kjøreadkomster og ferdselsveger

Listen er ikke uttømmende.

Entreprenøren skal sørge for avmerking og tilrettelegging av områder for lagring og oppbevaring av forskjellige materialer. Alle overflødige materialer og materiell skal fjernes så snart dette er mulig. Lagring av eksplosiver, brennbare stoffer (dynamitt, tennere, olje, gass, drivstoff, syrer osv.) skal vises tydelig i riggplanen. En oversikt som viser maks tillatte mengder av disse stoffene skal være en del av riggplanen.

Hensetting av kjøretøy, maskiner og utstyr skal ikke være til hinder for annen trafikk og anleggsdrift. Veger skal holdes åpne, ryddet og fri for materiell og avfall. Anleggstrafikk gjennom boligområder skal ikke forekomme så sant alternative kjøreruter eksisterer. Hvilke kjøreruter som skal benyttes skal avklares med byggherren på forhånd.

Entreprenøren skal sørge for at arbeidsstedet til enhver tid er sikret mot uvedkommende, i og utenfor ordinær arbeidstid. Byggherren skal til enhver tid ha ajourført navn og telefonnummer på den som ivaretar sikkerhetstiltakene i og utenfor ordinær arbeidstid..

Det skal tas spesielt hensyn til barn, naboer og myke trafikanter.

Rengjøring av utstyr skal kun skje på en måte og på et sted som ikke utsetter trafikanter, naboer, arbeidere eller andre for fare eller er til sjenanse eller skade for omgivelsene.

Byggherren skal ha oversendt en plan over all innkvartering før oppstart av arbeidene. Det tillates ikke innkvartering på Holmennokken.

45.2 Tilknytninger til offentlig nett, elkraft, mm

Det vil være en nettstasjon med 300 kV i tilknytning til riggområdet på Holmennokken. Det henvises til beskrivelsens rigg og drift poster

45.3 Kontor og laboratorium for byggherren

Byggherren skal kunne disponere møterom for inntil 8 deltakere.

45.4 Sanksjoner knyttet til mangelfull rapportering

Dersom entreprenørens dokumentasjon til byggherren er mangelfull, og entreprenøren ikke framskaffer den avtalte dokumentasjonen innen 14 dager etter å ha blitt gjort oppmerksom på

forholdet, ilegges entreprenøren et trekk på 5 000 kroner per hverdag for hvert forhold inntil dokumentasjonen foreligger.

Entreprenøren ilegges et trekk på 10 000 kroner dersom byggherrens stikkprøvekontroll avdekker vesentlige avvik i utførelsen som forringer kvaliteten og som ikke er meldt inn til byggherren innen 2 dager etter at avviket inntraff, på tross av at entreprenøren visste om eller burde ha visst om avviket.

Sanksjon i form av trekk er ikke begrensende for byggherrens håndtering av mangler i henhold til NS 8405.

45.5 Arbeidstegninger

Entreprenøren har ansvar for å utarbeide nødvendige arbeidstegninger for gjennomføring av de nedenfor nevnte arbeider i henhold til konkurransegrunnlaget, og for å dokumentere overfor byggherren hvordan arbeidene er gjennomført. Grunnlaget for utarbeidelse av arbeidstegninger er tegningsdelen i konkurransegrunnlaget. Følgende arbeider er omfattet:

- Verkstedgrunnlag for stålarbeider
- Grunnlag for reis, stemplinger etc.

I tillegg kan det i beskrivelsen forekomme enkelte prosesser hvor Entreprenøren skal utarbeide arbeidsgrunnlag og detaljplanlegge arbeidsutførelsen.

44.6 Massedisponeringsplan

Entreprenøren skal levere en plan som viser hvordan massene i kontrakten skal disponeres før arbeidene igangsettes. Planen skal oppdateres når det oppstår behov for endringer i massedisponeringen.

Planen skal som minimum vise disponering av følgende massetyper:

- Vegetasjonsmasse
- Jordmasser
- Ubrukbare masser
- Forurensede masser
- Resirkulerte masser
- Masser tilført utenfra

46. CoVid-19

Rapportering

I de perioder hvor gjennomføringen påvirkes av CoVid-19 skal partene daglig oppdatere hverandre kort om status, tiltak og konsekvenser. Partene har ansvar for å skriftlig gjøre en kort oppsummering av den daglige rapporteringen.

Partenes krav på fristforlengelse på grunn av CoVid-19 (se NS 8405 pkt. 24.3)

Partene har krav på fristforlengelse dersom fremdriften hindres av CoVid-19 utover det som kunne legges til grunn på tilbudstidspunktet, med mindre partene med rimelighet kunne ventes å unngå eller overvinne følgene.

Blir fremdriften hindret av en kontraktsmedhjelper, har parten krav på fristforlengelse dersom kontraktsmedhjelperen hindres av slike forhold som nevnt i første ledd.

En part har krav på fristforlengelse dersom fremdriften hindres som følge av at den andre parten har krav på fristforlengelse etter denne bestemmelsen.